

Határok nélkül Város a határon: Kőszeg

Sokaknak, nagyon sokaknak jut eszébe a fenti címről Ottlik Géza regénye, az „*Iskola a határon*”. Nem csak a parafrázis miatt időszerű ez. Indokaink közül érdemes emlékeztetni arra, hogy ez a kisváros történelme mindig is határhelyzetben volt. Ha rákérdeznek, hogy hányan élnek Kőszegen, mindig a tízezresek közé soroljuk. Ha tovább faggatnak minket, akkor pontosítunk, hiszen az utóbbi időkben ez a létszám 11000-12000 között állapodott meg, de inkább a felső határt súrolva. 1990–2008 között e tekintetben a város nem csak megtartani volt képes az itt élő népességét, de még növelni is tudta. Drámai változást az etnikai, felekezeti hovatarozás szenvedte el. Az ezredforduló 95,2% magyar, 3,2% német, 1,6% horvát ajkút talált, míg minden más identitás csaknem a statisztikai érték alá került. Az 1930-as években a németiség az összlakosság csaknem 19,8%-át, a ma a számszerűen ki nem mutatható zsidóság még 1,5%-át tette ki, miközben ennél sokkal erősebb reprezentációjuk volt a tulajdonlásban és vállalkozásokban. A német ajkú népesség 1880-1930 között lezajlott drámai, csaknem 40%-os visszaesését, az egyházi, a katonai elem, valamint a zsidóság exodusát, továbbá a vállalkozó magántőke 1939–1950 között történt szétzilálását ezúttal csak tényként említjük, ám a település karakterét árajázoló következményekkel.

A múlt század végi nagy kelet-európai változások egyik radikális következménye lett, hogy Ausztria és Magyarország között először az ország, majd 2004-ben a schengeni határok is megnyitlak. A kérdés most úgy hangzott, hogy élni tud-e mindezzel Kőszeg, a határ menti kisváros. A trianoni békével elvesztett piackörzetét már nem tudta visszaszerezni. Felsőpulya, Léka, Felsőőr lépett a helyébe. Az 1990-es évek elején élvezett vendéglátó, szolgáltató kínálata után érdeklődő osztrák keresletet (bevásárló turizmus) lassan felemészítették az ágazatokban is végbemenő, hazai áremlések, továbbá az örökölt, ill. európai piaci mechanizmusokba beépített versenyhátrányok, az égető tőkehiány és persze az, hogy a valutaunióan kívül maradtunk.

A magyarországi adószervezetben létezik egy olyan adófajta, amely a gazdasági fejlettségre utal: ez az iparűzési adó. 2010-ben ez a bevételi tétel nem haladta meg a 190 millió forintot. Jellemző, hogy Celldömölk jóval több mint kétszeresét, Kőrmend ennek több mint a háromszorosát, Sárvár pedig több mint a négyszeresét könyvelheti el. Lényegében ezeknek az azonos nagyságrendű települések vállalkozóinak ill. társaságainak adóereje egyben a városok gazdasági vonzerejét is mutatja. Kőszegen 1995-2000 között a keleti piacok elvesztésével két jelentős textilüzem szűnt meg. Fénykorukban a város aktív keresőinek több mint 60%-át foglalkoztatták. A veszteséget csak az 1993-ban alapított kábelkonfekciós össezszelő üzem tudta ellensúlyozni, persze kifejezetten betanított munkával és a

hirtelen magasra szökött munkanélküliség szerkezetében Még 2010-ben is 42,2% volt a szakképzetlenek, 33,4%-a szakmunkások száma. Ugyanakkor az osztrák munkaerőpiac ebből csak elhanyagolható arányt szívatott el, mert ott értékesíthető hiányszakmákat keresetek. Olyanokat, akik főleg az építőiparból, a szolgáltatás ágazatából, az egészségügyből és a szociális területről érkeztek. 1990-2012 között először államilag szervezett, majd a munkaerő-piac által irányított és végül szabad, egyéni piaciorientált munkaerő-vándorlás történt. Nem azt vették fel Kőszegről sem, akikkel nem tudott mit kezdeni a hazai piac, hanem akikre az osztrákoknak szükségük volt. Idővel ehhez igazította a fiatalabb generáció is a hazai képzést. Bizonyos értelemben tehát magyar szakképzés költségein pótolják az osztrák hiányszakmák egy részét. Senki sem tudja, mekkora részét.

Kőszeg a magyar városok közül a műemlékek számát illetően a rangos ötödik helyet foglalja el. Költsegtetését állami forrásokból rendszeresen korrigálni kell. Kitorési lehetőségét a turizmusban jelölte meg. Méghozzá épített öröksége és szubalpin klímája okán. 2006-ban először a Fő tér, majd 2012-ben a belváros és a Jurisics-vár rekonstrukciójába fogott. A megvalósítás az Európai Unió pályázati keretén belül jelentős önrészt kívánt meg. Kőszeg ezt azonban csak kötvénykibocsátással érhetette el, hiszen bevételei korlátozottak. Az eredmény látványos. A várrekonstrukció ugyan még befejezés előtt áll, az egésznek mégis nagyon intenzív hangulati hatása van. A magántőkéből felújított vendéglők, kávézók és teraszok és a történelmi városterek végre harmonizálnak egymással. A modernizáció olykor ütközik a hagyománnyal, de az egész program legfőbb mondanivalója: a megújulás. Most az 1970-es évektől folyó műemléki felújítások is rendszerbe vannak foglalva.

A 19. század második felétől nagyjából az első világgazdasági válságig protekcionista politikával sikerült idegen tőket, intézményeket Kőszegre csalogatni (katonai, egyházi, jóléti, oktatási intézményeket és gyáripárt). Ezt olcsó telek, építőanyag és munkaerő felajánlásával érte el. Jó részükben ma is iskolák és szociális intézetek működnek. Egy kisebb, de nem elhanyagolható részüket az utóbbi évek felelőtlen privatizációs ügyletei tették tönkre. Igazi negatív üzenetekké váltak. Ezekkel él most együtt a város: kudarcokkal és sikerekkel. Egy másik világgazdasági válság közepette. Abban a reményben, hogy a válságot túlélve egyszer megfordítható lesz a munkaerő vándorlása, és erősebb lesz a megújulás képessége is. A multinacionális cégek ugyanis eddig csak kisebb részt hasítottak ki az örökségből, mint másutt. A város arculata így megmaradt.

BARISKA ISTVÁN

Határok – ezúttal elmosódva

Kittsee/Köpcsenyben elindult valami. Ha nem is latina, de talán egy irodalmi kavics, amely ha tovább gördül, talán láttatni fogja magát határon innen és túl.

KUKUK - Kunst, Kultur, Kommunikation - Művészet, Kultúra, Kommunikáció. E nemes hármas feladatot vállalta fel az a néhány ember, osztrákok, magyarok, szlovákok, horvátok, akik a szó erejével próbálják eltörölni a határokat itt, Pannonia tájain. A magyar, osztrák, szlovák hármas határ ezúttal pozitív szimbólumként jelentkezett a szép számú közönség előtt.

Négy éve működik Köpcsenyben Josef Leban szervezésében havonként egy úgynevezett kerekasztal beszélgetés, ahol a helyi multikulturalitás és az ezzel járó közös munka kerül asztalra a bor mellé. Így született és valósult meg Karin Ivancsis szervezésében az Irodalmi határátkelések - Literarische Grenzgänge címet viselő, jó hangulatú felolvasó, beszélgető est, Manfred Chobot, Thiele Csekei Enikő és Christl Greller főszereplésével.

Szavak, ez mindenünk... a beckettli mondat volt a mottója a rendezvénynek, amelyen hosszú idő óta először hangzottak el magyarul is versek és novellák a nyelvet már sajnos nem beszélő, de a nyelv dallamára figyelő közönség előtt. Manfred Chobot, Christl Greller németül olvastak fel műveikből, Thiele-Csekei

TCS

Változások a Szent István Egylet vezetőségében

A rangos és patinás, 1918-ban jótékonyági céllal alakult egyesület az utóbbi évtizedekben a híres Szent István bállal emelkedik ki a magyar egyesületek közül, de az osztrák, bécsi köztudatban is jelen van. Ki kell érdemelni, ki kap meghívót, ill. vásárolhat jegyet a Magyar Nagykövetség épületében megrendezett farsangi eseményre. A határokon túl ösztöndíj alap létesítésével vált ismertté és becsültté.

A Szent István Egylet 2012. november 7-én tartotta rendes, ezúttal vezetőségválasztó közgyűlését, és sikerült részben új arokat is bevélasztani az elnökségbe. Stipsicz Katalin magas kora ellenére továbbra is vállalta az elnök szerepét, ellenben lemondott az elnökhelyettes, Dr. Gálffy

István és helyébe Batthyány Lászlót választották. Ezúttal betöltötték a 2. elnökhelyettes tisztségét is Dr. Gálffy Tibor személyében. Mag. Karl-Ferdinand Blankenstein pénzügyi előadó szintén visszalépett, utóda Mag. Lónyai László lett. Dr. Szendey Ágnes szervezési előadó tisztségét nem töltötték be. Az ösztöndíjgyűek előadója változatlanul Okolicsányi Szilvia maradt. Miután Dr. Gálffy Tibor eddigi jegyző alelnökké lépett elő, Mag. Vecsey Márk látja el a jövőben a jegyzői teendőket.

Eddigi szokás szerint a mindenkori bécsi magyar lelkes tagja volt az elnökségnek. Most változás állt elő, ugyanis Simon Ferenc esperes főlelkézt Varga János, a Pazmaneum rektora váltotta fel.

ŐRSÉG

NAPTÁR A 2013-AS ÉVRE

Megrendelhető a 0043 532 6048-as telefonszámon vagy a zentralverband@aon.at e-mail címen

Jókai Anna üzenete

A Bécsi Magyar Iskola kedves tanárainak és lelkes diákjainak szeretettel üzenem:

őrizték a drága magyar nyelvet, közvetítétek általa a széles világnak az emberséget, tisztiséget, hűséget és hitet! Ha mi elmegyünk e földi létből, Nektek kell (hála szüleitek és tanáraitok igyekezetének) tovább vinni 1848–49 és 1956 megperzselt zászlait és befoltozni a zászlók sebeit.

Sursum corda! Fel hát a szívekkel!

Az anyagi érdekek fölött uralkodó szellemi magasokba!

Ötlet Benneteket Jókai Anna Magyarországról

2012 októberében, a Forradalom ünnepén

A Bécsi Magyar Iskola 2012. december 15-én szombaton 12 órakor rendezi KARÁCSONYI ÜNNEPÉLYÉT A BÉCSI MAGYAR OTTHONBAN. Mindenkit szeretettel várunk!

1956 és a fehéringesek

Folytatás az 1. oldalról

séget kellett volna létre hozni, ami mindenből a legjobbat foglalja magába. Ez az unió lehetett volna a világ szíve. Összefogva, együvé ötvözve a benne élő emberiséget. Keletnek azt a végtelen nyugalmat, nyugat mokuskerékhez hasonló mindennapjaival, ami megemti a déleket a szenvedéstől és ugyanakkor meglegíti az északiak szívét.”

Beszédében utal az európai nyelvek sajátosságaira is. Míg az angolok mindennapi elfoglaltsága a „*to make money - csinálni a pénzt*”, addig a magyarok „*keresik a pénzt*”.

Nézete szerint nekünk, magyaroknak büszkén kell Európa polgáraivá lennünk, mert nagyon sokat tett a magyar nemzet több európai tagállamért. „Európának a görög mitológia óta van egy egyszerű szellemi világa, mely most valahogy nem érvényesül. Abba a tizenkét tündöklő csillaggal diszelve európai zászlóba, melynek üres a közepe, be kell vinnünk az élő Istent.

Beszédét azzal az óhajával zárta, hogy „olyan 23-ai ünneplést szeretne látni a világban, mikor nem kell attól félnie, hogy különböző csoportok egymásnak mennek, mint 2006-ban, hanem valóban ünneplik az 1956-os forradalom eszméjét. Ezért nekünk is kell tenünk valami!”

A közönség még az író szavain tűnődött, amikor a pódiumon megjelentek a „fehéringesek”. A Dobos testvérek, Alpár és Zsolt, Sass András és Schneider Róbert. Valamennyien a Bécsi Magyar Iskola tanulói. Tanáruk Lengyel Ferenc vezetésével, egy hajdani diák naplójából adtak elő részleteket. A napló írója Galambos Levente tizenévesen érkezett 1956-ban Ausztriába és a Felső-ausztriai Kammer-ben működő magyar középiskolában szerezte meg 93-ad magával az érettségit. Természetes, hogy egy diák naplója közelebb áll a mai diákokhoz, mint bármí más. Anélkül, hogy kibővítenénk a tanár szerepét, a legnagyobb elismeréssel kell szólni erről a „*4 fehéringesről*”. Magukkal ragadták a közönséget, megnyitva a hallgatók előtt egy

Boldog Karácsonyt és sikeres új évet kívánunk!

letűnt világot. Megismertette a menekülés fáradalmait, az első napok nehézségeit, a bonyodalmakat, amik a hazájukat elhagyó tizenévesekre vártak és azt a meleg emberséget, ahogy az alig egy éve függetlenné vált osztrák nép fogadta a forradalom viharából érkező szomszédjait. Tehetséges srácok, nagyszerű csapat. Ez volt a közönség véleménye. A hajdani menekülők arcáról öröm sugárzott, mintha azt mondanák: „megérte a fáradozást, itt a legújabb generáció, ők viszik majd tovább a kisebbségi magyarság dolgait”.

Az emelkedett hangulatot koronázta az az irárcsokor, melyet Bács Ferenc, Jászai Mari díjas művész válogatott össze, erdélyi, vajdasági és emigrációban élő írók tollából. Ezzel azt kívánta hangsúlyozni, hogy bárhol szülessen is az alkotás mégis csak egyetlenegy magyar irodalom van. A világ bármely sarkában élő magyar költő az egyetlen magyar költészet szerves része, mert „*magyarrá csak a szív tesz és a lélek*”. Felolvasta még néhány olyan távoli országban élő szerző írását is, akik szimpatizáltak a magyarság forradalmával. Hiszen ki gondolta volna, hogy a magyar forradalom ihlette Ramon Cué Romano spanyol jezsuita papot a *Magyarország vére* című versre. Ki hinné, hogy az uruguayi költő Juana de Ibarbourou a *Prológus*-ban így szól 1958 karácsonyán: „*Ezerszer szereltél Magyarországot, akiért annyit sírtunk, fogadd el szívemet, s ha tudod, változtasd fegyverré vagy villámmá!*” Nem csak az 56-os eseményekre vonatkozatható, ma is aktuális, a Nobel-díjas francia író, Albert Camus sora: „*A magyar vér oly nagy értéke Európának és a szabadságnak, hogy önnünk kell minden cseppjét*”.

Az ünneplő közönség azzal az érzéssel hagyhatta el a termet, hogy mégsem voltak az 56-os magyar forradalmárok annyira elszigeteltek a világban, mint ahogy azt a korabeli politikai helyzet mutatta. Bár sajnálatos, de nem volt hiábavaló az elfolyt jegy, mert a ma fiataljai is erőt merítenek a hajdani tettekből. Tisztelettel hajtva fejet az 1956-ban történtek előtt.

-sa-

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2012/3. számában közzétett 73.216,01 euró összeg 2012. november 30-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

ANDREEWITSCH Edit	15,—	Dr. HAJAS Katalin	20,—	Dr. PATHY Lajos	20,—
BÁRCZAY Éva	20,—	HALMÁGYI Ákos	15,—	PRICE Ilona	20,—
BEDE Sándor	10,—	HERRITZ Kazimír	100,—	SERÉNYI István	25,—
Dr. BIRTALAN Iván	50,—	KALTENEGGER Éva	100,—	Dr. SKULTÉTY I.	10,—
Dr. BOGYI-NAGY Margit	10,—	KEMENESI Ferenc	50,—	SZABÓ Attila	25,—
Dr. CATOMIO István	20,—	Dr. KERESZTES Árpád	100,—	Dr. SZABÓ Lajos	5,—
Dr. DERÉKY Pál	20,—	KOCSIS & KOCSIS	50,—	TSOHOHEY Tamás	20,—
Dr. DÉZSI József	10,—	KRANKL-MEDGYESI Olga	15,—	Dr. VASS Károly	20,—
Dr. FAZEKAS István	15,—	Dr. KRAUSE Ilona & Walter	15,—	Mag. VIRÁGH Imre	30,—
FERENCZ János Róbert	20,—	KULMAN Sándor	50,—	ZACHAR István	40,—
Mag. FÖNYAD Pál	20,—	Okl. közg. NÉMETH Lároly & Jolán	50,—	ZACHAR Tünde	20,—
GALL Mária & N.O.	50,—	PÁLFFY Kata Júlia	30,—	összesen:	1.090,—

A támogatások eddig befolyt teljes összege 74.306,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök,**Albert László** főtitkár,**Kántás János** pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731 – IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 – BIC OPSKATWW

Kiss J. László

Közép-Európa, mint a funkcionális „elképzelt terek” világa és a magyar külpolitika*

Közép-Európa határok nélkül – Közép-Európa mint „elképzelt térség”

Gondolkodásunk integráns részét képezik azok a „szellemi térképek” és azok a különböző elvek, amelyek alapján hajlamosak vagyunk földrajzi, politikai és társadalmi tereket szervezni. A régiókat ugyanolyan mechanizmusok alapján „találjuk ki” vagy „képzeltjük el”, mint ahogy Benedict Anderson elmélete szerint a nemzeteket, mint „elképzelt” közösségeket. A Közép-Európáról szóló elképzelések különböző valóságkonstrukciók, geopolitikai projekciók vagy különböző „elképzelt terek”. A Közép-Európáról szóló egyetlen változatának az esetében sem a „természet” diktál valami különleges politikát: „spaces do not simply exist, spaces are produced”, azaz a földrajzi terek nem önmagukban léteznek, és nem önmaguktól kapnak értelmet, hanem társadalmi konstrukciók és geopolitikai projekciók eredményei, azoknak mindig meghatározott politikai szereplők adnak jelentést. Ebből következik, hogy Közép-Európa pontos határok nélküli, funkcionálisan változó nagyság a regionális politikai geometria értelmében. Közép-Európa esetében olyan fogalommal állunk szemben, amelyet a legkülönbözőbb időkben a legkülönbözőbb földrajzi keretekben legkülönbözőbb politikai szereplők a legkülönbözőbb politikai napirendekre sajátíthattak ki.

Mitteleuropa-viták hat hulláma

Jó például szolgál, ha röviden a Mitteleuropa-viták elmúlt, mintegy négy évtizedének hat hullámát vesszük görcső alá. Az 1970-es évek végétől a demokratikus ellenzék és a szaktörténészek Közép-Európa újrafelfedezésével egyfelől azt hangsúlyozták, hogy a régió transznacionális kulturális térség, másfelől olyan fejlődési régió, amely ugyan a szovjet hatalmi övezethez tartozik, ám viszonylag önálló történelmi mélystruktúrával rendelkezik, és mint ilyen a nyugati típusú fejlődéssel is hasonlóságot mutat. Az 1980-as évek végétől a közép- és kelet-európai rendszer-változások eredményeként a viták középpontjába az a kérdés került, hogy miként kell Közép-Európa elképzeléseinek konkrét geopolitikai kifejezési formát adni, azaz miként lehet a nagyhatalommentessé vált közép-európai régiót a szubregionális együttműködés különböző formáival stabilizálóan kitölteni. A Quadrangolare, a Pentagonale, a Hexagonale, majd az ezekből kialakuló Közép-Európai Kezdeményezés (CEI), a CEFTA, a visegrádi hármak, majd négyek együttműködési formái arra irányultak, hogy a térség országainak a Szovjetunió és a KGST irányában kialakult egyirányú kapcsolatait leépítsék, ám ezzel egyidejűleg köztes állomásként alapul szolgáljanak az euroatlanti integrációhoz vezető politikának. Sem Magyarországon, sem a térség más országában nem vállalkoztak arra, hogy koherens térségpolitikát dolgozzanak ki, mivel kézenfekvő volt, hogy a szubregionális együttműködés egyetlen formája sem lehet az euroatlanti integráció alternatívája. 2004-ig a visegrádi államok szempontjából Közép-Európa első sorban csatlakozási politika, míg a Mitteleuropa fogalmát kerülő Németország számára alapvetően kibővülési politika volt.

Ausztria 1995. évi csatlakozásával az unióban először jelent meg a „közép-európai dimenzió”, de egyelőleg a keleti szomszédok aggodalma is, hogy Bécs minden fogadkozása ellenére háttat fordít a közép- és kelet-európai országoknak. 2000-ben az Ausztria eleni uniós szankciópolitika a Közép-Európáról szóló vita új hullámát indította el, amely Bécs „Regionális Partnerság” címen megfogalmazott kezdeményezéséhez vezetett, részben az elszigetelődésből való kitörés érdekében, részben annak kifürkészésére, hogy milyen esélyei lehetnek a közép- és kelet-európai államok csatlakozásával egy unión belüli regionális érdekközösség kialakításának. 2004-ben a közép- és kelet-európai országok csatlakozásával a keleti kibővülés első szakasza ugyan egy valóban integrált Mitteleuropa kialakulását jelezte, ám azt is, hogy ez nem vezetett az Ausztriával létrehozandó érdekközösség kialakulásához, legfeljebb a visegrádi négyek mellett az Ausztriát és Szlovéniát felölelő „V-4-plusz” formációk megjelenéséhez. Világossá vált, hogy Ausztria és a visegrádi államok a kelet-nyugati konfliktus két különböző oldalán, a megosztott Európa peremén egymástól szétfejlődtek és a négy visegrádi állam által alkotott, viszonylag sikeres „transzformációs térség” – az együttműködés alacsony intézményesítettsége foka ellenére is - sokkal több közösséget mutat egymással, mint Ausztriával. Végül az euróválságot követően a Mitteleuropa-viták új formája került előtérbe, amely az eurózána válságkezelésének bírálatát a viszonylag sikeres közép-európai térségnek, mint potenciális növekedési övezetnek képével kapcsolta össze.

A magyar külpolitika és Közép-Európa új felfogása

Az „új Közép-Európa” magyar felfogásának középpontjában a visegrádi államok állnak, amelyek sikeresen csatlakoztak az Európai Unióhoz, azonban még azon kell fáradozniuk, hogy sikeresen felzárkózzanak az unió erősebb tagállamaival. Fontos arra rámutatni, hogy a régióon belül a bilaterális kapcsolatok dinamikája nem azonos. 2011-ben a magyar és lengyel uniós elnökség különösen jó alkalmat kínált a történelmileg már sokszor beigazolódott magyar–lengyel kapcsolatok felértékelődésére. A kettős elnökség továbbá jó alkalom volt arra, hogy Közép-Európa az Európai Unió figyelmének a középpontjába kerüljön és a változó és „elképzelt” funkcionális terek szabályai szerint a magyar és lengyel elnökség keretében újra meghatározzák, hogy mit is kell érteni ma Közép-Európán. Ezt a folyamatot szoros koordináció kísérte a magyar és lengyel, valamint a többi visegrádi állam politikusai és szakértői között. Az elnökségi agendák – európai szemeszter, közös energiapolitika, Dunastratégia, roma-politika, „Keleti Partnerség” stb. – jól tükrözte, hogy miként függnek össze a térség és az EU egészének problémái.

A magyar miniszterelnök kijelentéseinek visszatéró topozsa, hogy a magyar gazdaságnak Közép-Európa vezető lengyel, cseh és a szlovák gazdaságaihoz is fel kell zárkóznia, végre kikerülve az eladósodás csapdájából és ezzel növekvő mozgásteret teremtve magának. A „V-4 plusz” formációkkal kiegészítve Közép-Európa magállamainak a térség motorjának kell

lenni, összekapcsolódva a német gazdaságnak a térségben és Európában játszott kitüntetett szerepével. Ezzel együtt nem tagadható, hogy a V-4 csoportosuláson belül sajátos különbségek is vannak, ha figyelembe vesszük Lengyelországnak a válságban nemzetközileg is figyelemre méltó gazdasági eredményeit, nem kevésbé középhatalmi politikai ambícióit, Szlovákia eurózána tagként megnyilvánuló érdekeit, vagy éppen a Cseh Köztársaság eurószeptikus megnyilvánulásait, továbbá a Benes-dekrétum és a kisebbségi kérdés területén megfigyelhető nézetkülönbségeket. Mindebből következik, hogy ha a még érvényes nizzai szavazati arányok szerint a visegrádi négyek szavazati súlya az EU-Minisztertanácsban meg is haladja bármelyik két tagország együttes szavazati arányát, akkor is óvatosnak kell lennünk annak feltételezésében, hogy a szavazati súly minden esetben közös politikai fellépéssé konvertálható, azaz a visegrádi országok minden kérdésben nem képesek „tömbszerűen” fellépni. A visegrádi négyek uniós csúcsok előtti koordinációja ugyanakkor azt mutatja, hogy a közös érdekek összehangolt képviselése útján több érhető el, mint anélkül, és ilyen módon az országcsoport geopolitikai súlya erősíthető.

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy a válság hozzájárul-e a térség nagyobb önazonosságának kialakulásához? Az euróválság jelentősen nem növelte a térségi identitását, a térség magországai még mindig viszonylag keveset tudnak egymásról, ám a válság a közös érdekek védelmére való készséget és az uniós válságkezelés bírálatát még erőteljesebbé tette. A V-4 államok miniszterelnökei – közöttük a cseh Necas és Orbán Viktor -hangsúlyozták, hogy államaikat olyan közös érdekek kötik össze, mint a hatékony kohéziós politika szintjének megőrzése, az energia-infrastruktúra kiépítése és nem utolsósorban az a közös szándék, hogy csökkentsék a keleti olaj és gázpiacoktól való függőségüket.

A mai Közép-Európa az energia-, közlekedési, a romapolitika és számos egyéb funkcionális szakpolitika és az ennek megfelelően szerveződő terek és projektek metszéspontja. A magyar külpolitika koncentrikus köréit tekintve, Közép-Európa az első kör, amelyben a szomszédságpolitika, nemzetpolitika és az európai regionális politika érdekei közvetlenül találkoznak. Ebben az értelemben Közép-Európa a projektek és a különböző együttműködési formák egymást átfedő funkcionális régiója. Magyarország külpolitikai szerepfelfogása azt jelenti, hogy Budapestnek Észak- és Dél-Európa között „összekötő láncszemnek”, az észak-déli és a kelet-nyugati közlekedési folyosók, a Nabucco-vezeték és a Déli Áramlat egyik csomópontjának kell lennie.

Magyarország és a többi visegrádi ország felfogása ugyanakkor Közép-Európa keleti „kibővülését”, Közép-Európa súlypontjának Kelet felé történő eltolódását jelzi. Az EU keleti környezetének alakítása a „szelesebb Közép-Európa” programja. A V-4 ugyanis nem csupán a régióon belüli együttműködést, hanem a visegrádi államoknak azt a készségét is magában foglalja, hogy aktívan alakítsák a tőlük keletre eső területek fejlődését a „wider Central Europe” értelmében. Ebben az összefüggésben a „Keleti Partnerség” kon-

A Svartifoss vízesés a bazaltorgonákkal

cepciója magában foglalja a Fehéroroszország, Moldova, nem kevésbé az EU-Ukrajna-Oroszország geopolitikai háromszög, az EU és Oroszország közötti integrációs konkurencia irányában kifejeződő politikák összehangolását. A jelenlegi magyar miniszterelnök már 2009-ben az Euromoney bécsi konferenciáján arról beszélt, hogy az EU-nak rendezett kapcsolatokra van szüksége Oroszországgal és egy stratégiai kiegészés az EU és Oroszország között közép-európai együttműködés nélkül nehezen lenne elképzelhető. Az energiabiztonság az a terület, ahol Közép-Európa független szereplő lehet. Orbán Viktor arra is kitért, hogy Közép-Európa esetén a szállítási útvonalak fejlesztéséről van szó, mivel a kelet–nyugati közlekedési utak dominálnak, míg az észak–déli közvetlen közlekedési összeköttetések hiányoznak. A magyar külpolitikában a „keleti nyitás” jelenlegi politikája is jelzi, hogy Magyarország mennyire érdekelt abban, hogy az EU és a közép-európai térség tagjaként Keleten és Távol-Keleten további erőforrásokat szerezzen a közép-európai térség és a saját növekedésének előmozdítása érdekében.

A közép-európai térség Európa nyugodt és stabil térsége, az eurózánaéhoz képest nagyobb a növekedés és kisebb a munkanélküliség, míg az egy főre jutó GDP esetében még az unió átlaga alatt van. Szembetűnő, hogy a térség a piacgazdasághoz és az európai fejlődéshez történő visszatérése ellenére ma sem nevezhető organikus fejlődési régióknak. A fejlődés gazdasági hajtóerői alapvetően még mindig a régióon kívül helyezkednek el, ám Közép-Európa és országai igen sokat tehetnek, hogy mind vonzóbb régióvá váljanak.

*A cikk a szerző „Mitteleuropa: „vorgestellte Räume” und die Wahrnehmung der ungarischen Außenpolitik” címen a bécsi magyar nagykövetség és az Osztrák Tudományos Akadémia, a Zentrum Neuzeit- und Zeitgeschichtsforschung, a Historische Kommission „Die Dimension Mitteleuropa in der Europäischen Union. Gechichte und Gegenwart” című 2012. november 6–7-i konferenciáján elhangzott előadásának rövidített változata. A szerző a magyar Külügyi Intézet tudományos igazgatója.

Új népcsoporttörvény – új irányelvek

Folytatás az 1. oldalról

sürgős államjogi megoldásra szorulnak. Különösen a népcsoportok jogállásáról, nekik az állammal szembeni képviseletéről, az állam részéről jövő folyamatos anyagi támogatásról, és a migrációs állapothól a népcsoport állapotba való átmenetről van szó. Megfelelő törvényes tisztázások nélkül, melyeket különben nemzetközi hatóságok előtt kell kiharcolni, hiányzik az olyan törvényjavaslatoknak az alapja, mint amit most a Szövetségi Kancellária terjesztett elő.

A Népcsoportügyek Bécsi Munkaközössége kezdeményezésére emberjogi csoportok és elkötelezett személyek egész sora a nemzetközi normáknak megfelelően megegyezésre jutott a modern népcsoportjog következő öt irányelvében. Az irányelvek részletes kialakítása mint állami társadalmi törekvés, lehetőleg pártpolitikai befolyás nélkül, a népcsoporttörvény módosításának előfeltétele lenne:

1. Mindegyik elismert népcsoport (az érvényes törvény értelmében) köztisztületi jogállással rendelkezik és sajátos, különösen nyelvi és kulturális érdekeinek jog szerinti képviseleje.

2. A testület összetételét és akaratszavaztatását csak annyiban szabályozza a szövetségi törvényhozás, hogy egyrészt az állam által elismert egyesületek, melyek túlnyomó részt népcsoportérdekeket képviselnek („népcsoportszervezetek”), ezen testületnek többségét képezik. Másrészt a népcsoport azon tagjai, akik úgy ítélik meg, hogy érdekeiket nem kép-

viselik a népcsoportszervezetek, a testületben kellő számban képviseletet kapnak azon felekezetek és politikai pártok, amelyekkel különösen szoros kapcsolatban állnak az érintett népcsoportok.

3. Minden testületnek törvényes és értékbiztosított joga van az évenkénti anyagi támogatásra a szövetség részéről, ami fedezi a népcsoportszervezetek és a testület folyó szervezeti költségeit. Hasonlóképpen biztosítja a szövetség és az érintett tartományok a népcsoportokat jellemző tervezetek anyagi támogatását; ehhez a támogatásra jogosultaknak megszabott határidőn belül be kell nyújtaniuk a felosztásra vonatkozó terveket, különben elesnek a támogatástól. Mindazonáltal azokat a tervezeteket is megfelelő figyelembe kell venni, melyek nem a népcsoport szervezetétől származnak.

4. Minden népcsoporttestület saját hatáskörében önállóan cselekszik. Más népcsoporttestületekkel közös választmányok létrehozása szabad elhatározáson alapszik.

5. Más Ausztriában letelepedett etnikai csoportoknak joga van jogállami eljárásra, ami által bizonyos feltételek teljesítésével elismerik mint népcsoportot.

Az öt irányelv célkitűzése az etnikai identitás megőrásának és továbbfejlesztésének kielégítő jogi biztosítása Ausztriában, ezáltal a kéregetőkből az állammal, ill. a politikai pártokkal szemben egyenjogú partnerek lesznek.

Németből fordította RUMPLER DIANA

A NEMZETI ÁLLAMOK ÉS A NEMZETISÉGI KÉRDÉS – Vitaindító cikk –

Az Európai Unióban megalakulása óta újra meg újra fölmerül a nemzeti államok jövőjének kérdése. Különösen megerősödtek bizonyos nemzetállami tendenciák a 2004 óta csatlakozott 12 közép- és kelet-európai országban. A válságjelenségeket legjobban megérező új tagállamok ugyanis nemzeti önállóságuk, szuverenitásuk megőrzése segítségével próbálják kivédeni, miközben a régi, fejlett államok az integráció elmélyítésének eszközeivel. Mivel éppen *100 éve jelent meg a kérdésről Jászi Oszkár korszakos jelentőségű műve* „A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés” (Grill, 1912), amelyről különben is illő megemlékezni, próbáljuk meg elsőként ennek a teoretikus alapvetésnek a felhasználásával megvizsgálni a problémát. Jászi Oszkár (1875–1957) polgári radikális gondolkodó és politikus volt. Megalapítója és vezetője a Társadalomtudományi Társaságnak és főszerkesztője a nagyhatalmú Huszadik Század c. folyóiratnak. Az első világháború végén megalapította a Polgári Radikális Pártot. Az őszirózsás forradalom után a Károlyi, majd a Berinkey-kormányban nemzetiségügyi miniszter volt. Ő vezette a magyarországi románokkal folytatott aradi tárgyalásokat, amelyeken nem sikerült elfogadtatnia az általa korábban támogatott román politikussal az ún. keleti Svájc elvén alapuló javaslatát, amelyek a történelmi országhatárokon belül autonóm nemzetiségi kantonok megalakítása révén biztosították volna a jogukat a nemzetiségeknek. A hazai románság vezetői 1918 őszén már a Romániához csatlakozásban látták egyedül helyzetük politikai megoldását.

Jászi Oszkár nézetei lényegét az említett monográfiában fejtette ki, de 1918-ban továbbfejlesztette koncepcióját „A Monarchia jövője – a dualizmus bukása és a Dunai Egyesült Államok” c. könyvében. Amíg hat évvel korábban egész Európa egyesítéséről értekezett, a világháború következményeit látva – első lépésként – megelégedett volna a soknemzetiségű Monarchia demokratikus átalakításával. 1918 őszén azonban a dualista birodalom nemzetiségei a maguk akaratából, vagy a nagyhatalmak döntése nyomán elszakadtak a Habsburg dinasztia által századokon át uralt birodalomtól. Jászi nézetei amerikai professzorkodása idején tovább módosultak. Amikor megbízást kapott a Monarchia felbomlásának okairól írandó könyvre (A Habsburg Monarchia felbomlása – magyarul: Gondolat, 1982.), nézeteit erősen revideálta.) Azon az 1912-ben megfogalmazott téziséen viszont nem változtatott, amely szerint a nemzetiségi kérdés archimedesi pontja a szabad nyelvhasználat a közigazgatásban, az oktatásban és a bíróságokon. Hasonlóan fenntartotta álláspontját abban is, hogy a nagy, növekvő gazdasági egységek közelítik egymáshoz a nemzeteket, ami támogatandó annak ellenére is, hogy nincs garancia a kisebb nemzeti kultúrák, perifériák identitásának fenntartására. A Monarchia romjain és szomszédos területein létrejött új államok egy részének megalakulását előre lépésnek tekintette, mert biztosítékokat nyújtanak a nemzeti identitás fenntartására. Különösen üdvösnék látta a nagy délszláv állam megalakulását, mert megszüntette a

Folytatás a 9. oldalon

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

(IT)

Katalónia függetlenségéért

Artur Mas a katalán kormányfő köti magát az észak-spanyol régió függetlenségi terveihez annak ellenére, hogy pártja szavazattöbbséget szerzett ugyan, de nem nyerte meg a választásokat.

A függetlenségi terv főtémája lesz az új kormányalakításnak is, mert ez a katalán nacionalista párt a Konvergencia és Unió (CiU) fő célkitűzése. A választáson legtöbb szavazatot elnyerő CiU párt legfőbb feladata most, hogy szövetségest találjon a kormányzáshoz.

A 135 fős törvényhozásban megszerzett 50 mandátum, 12-vel kevesebb a korábban birtokolt képviselői helyek számánál, annak ellenére, hogy a választáson 8%-al többen adták le szavazatukat, mint 2 évvel ezelőtt.

A függetlenség kérdése lázban tartja a katalánokat, mióta szeptemberben Artur Mas katalán elnök felvetette, az erre vonatkozó, 2014-re tervezett népszavazás lehetőségét.

Két év múlva tehát Katalónia visszaszerezhetné háromszáz éve elvesztett függetlenségét. Ez azonban elsősorban azon a politikai konstelláción múlik.

hindustantimes (IND)

Veszélyben az őslakók vallási és kulturális öröksége

A nyugat-ausztráliai Pilbara régió világszerte ismert nagy mennyiségű vasércéről és számtalan ércbányájáról.

Az ausztráliai ércbánya társaság a Fortescue Metals Group (FMG) egyike a világ négy legnagyobb érc-kitermelőjének. Pilbara területén 85 ezer km² területet mondhat magáénak a társaság, melynek több százmillió euró az értéke. Ennek a területnek jelentős része a yindjibarndi népcsoport tulajdonát képezte. 2008-ban tőlük vásárolta meg az ércbánya társaság sokkal a forgalmi érték alatt a területet. Az ellenőrző hatóságnak az FMG hamis adatokat szolgáltatott a terület kulturális értékéről.

Az érc-terület 30%-át kitevő 17 yindjibarndi kulturális és vallási helyet nem ismertetett el a társaság. Ezek közül kettőt már tönkre is tettek kitermelési munkálatok során. A yindjibarndi őslakókok öregek tanácsa hiába kért bebocsátást az ércbánya területére, hogy a károk felméréseben részt vehessen az FMG nem adta meg erre az engedélyt.

Az őslakosság problémáival foglalkozó minisztérium felszólítására az érc-társaság megígérte, hogy felmérést végez a terület kulturális örökségére vonatkozóan. Ennek kimenetele feltehetőleg ismét nem tartalmazza majd a valós adatokat, mert a kitermelés nem szünetel és emiatt pontosan nem meghatározható, hogy mely területek esnek a bányászat áldozatául. Mivel a befolyásos FMG nem tart az őslakókok részéről jogi lépésektől, szabadon folytatja tevékenységét.

TheObserver (UK)

Segítségre szorul a rohingya népcsoport Burmában

Harminc évvel ezelőtt hirtelen idegenek lettek saját hazájukban. A buddhista vallási többségű több nemzetiségű Burma kiközösítette a 800 ezer mohamedán rohingyát. Hivatalosan megvonták tőlük lakossági jogait.

Ez év júniusában már véres támadások is érték a népcsoportot. Ebben része volt a burmai hadseregnek is. E támadások következtében több ezren táborokban kerestek menedéket, vagy a csónakokon próbálták a szomszédos országokba távozni. Többnyire sikertelenül, mert senki sem akarja őket befogadni.

Ha a burmai kormány továbbra sem adja vissza jogait a rohingyáknak, a kitelepítés veszélye fenyegeti. A népcsoport nagyságára való tekintettel ez a lehetőség az egész régióknak nagy problémát okoz, hiszen Burma szomszédjai, Banglades, India, Laosz, Thailand, Ázsia legszegényebb országai közé tartoznak.

The Asahi Shimbun (J)

Patriot rakétákat telepít Törökország a szíriai határra

A Veszélyeztetett Népek Társasága kritizálja a török kormányt, mert a NATO -val egyetért abban, hogy Szíriával közös határa közelébe Patriot rakétákat telepítsenek.

A NATO szakértői török kollégáikkal együtt látogatnak el a Szíriával határos, délkelet-törökországi

területre. A Patriot rakéták korszerűsített, PAC-3-as típusával az Egyesült Államok, Hollandia és Németország rendelkezik. Ezekből igényelt Törökország négy-hat rakétaüteget, melyeket Diyarbakir, Malatay és Sanliurfa települések környékére telepítenének. Kezelésükre a szövetséges országok 400 katonájának térségbe vezénylésére lesz szükség.

Napról napra egyre jobban szenved Szíriában a civil lakosság a jelenlegi helyzetből. Különösen a kurdok és keresztények, de más kisebbségi népcsoportok sem tudják elképzelni jövőjüket az országban. Már több mint 400 ezer szír menekült el hazájából.

(EU)

A vajdasági autonómia működési feltételei

Ha a belgrádi kormány biztosítja a szükséges anyagiakat, és megszünteti a kisebbségi jogok gyakorlásával kapcsolatos jogszabály-ütközéseket; akkor lesznek adottak a feltételei, az anyanyelvi oktatáshoz és a kulturális élethez kapcsolódó jogok gyakorlásának.

Tabajdi Csaba szocialista Európa parlamenti képviselőnek az a véleménye, hogy a belgrádi szerb kormány és a vajdasági szerb vezetés közötti konfliktusok szaporodnak. Vajdaság lakosságának 80%-a szerb nemzetiségű, de a konfliktus mégsem a lakossági többség és kisebbség között van.

Az Európa Parlament egy munkacsoportja decemberben napirendre tűzi a Vajdaság ügyét. Erre a tanácskozássra meghívják a magyaron kívül az ott élő többi kisebbség, a szlovákok, románok képviselőit is. Az ülés célja, hogy az EP tagjaival megismertesse a Szerbiában kialakított anatómia működésével kapcsolatos tapasztalatokat.

Az anatómia feltételeinek biztosítása fontos lenne, hogy a dinamikus fejlődő gazdasági térség lendülete megmaradjon. Ez nem csak a magyarok, hanem az ott élő többi nemzeti kisebbség érdeke is.

ELMUNDO (ES)

Nyugatról kelet felé a messi Ászakon

Évezredek óta lakják a számiak a Szápmi területet Európa északi részén. Ennek az őslakós népcsoportnak az elmúlt évszázadokban gyakran kellett megkülönböztetéssel megkülönböztetnie.

Norvégiában az utóbbi időben megszorodott a kétnyelvű helységnevtáblák rongálás. Természetesen, azoké melyeken a norvég mellett számi nyelven is feltüntették a helységek nevét. A hatóságok olyan táblákat is találtak, melyeket egy színnel az olvashatatlanságig befestettek, de olyat is amit szintén a felismerhetetlenségig szétlőttek. Egyes területeken viszont a számi nyelvű felirattal ellátott táblákat egyszerűen eltávolították. Egyelőre nem lehet tudni, kik követik el a rongálásokat.

Norvégiában a 19. század végétől a számi nyelv tiltott volt. Az iskolákban csak a norvégot tanították. Így generációknak nem volt lehetséges nyilvánosan saját anyanyelvüket használni. A norvégosítást 1959-ben szüntették meg. Ma már működik számi parlament, melyet 2013 őszén majd újra választanak. Annak ellenére, hogy Norvégiában a számiak kulturális fejlődése biztosítottnak látszik, fenn északon ismételtlen kiújulnak a régi problémák.

Svédországban az energia iparral és az erdőgazdaságokkal kerültek konfliktusba a számiak. Nagy energia-vállalkozások azokon a területeken akarnak szélkerék-parkokat kialakítani, ahol a rénszarvasokat tenyésztő számiak élnek. Ennek következtében az őslakók elveszíthik legelőiket és ezzel együtt megélhetésük alapját is.

Kirunában a bánya területét akarták növelni a számiak hátrányára. Ez tüntetéseket vont maga után, melyen nem csak számiak vettek részt. A terület lakossága úgy véli az, hogy világszerte csökken a kitermelhető energia-hordozók mennyisége, és a vállalkozások gyors nyereséget akarnak, nem lehet ok arra, hogy egy tönkretett természeti környezetet hagyjanak maguk után.

Finnországban a II. Világháború után a kormány egy a számiak ellen irányuló agresszív politikát folytatott, melynek célja az őslakós népcsoport kiűzése volt. Az ott maradt gyermekeit internátusokban kellett adni, ahol a gyermekek természetesen csak a finn nyelvet használhatták. A finn kormány a mai napig nem írta alá az ILO-egyezményt. Az ILO, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet mely az ENSZ szakosodott szervezete. Fé célja, a munkavállalók alapvető munkaügyi és szociális jogainak védelme.

Egy angol mondás szerint: „az ország civilizáltsága abban mutatkozik meg a legjobban, ahogy kisebbségi népcsoportjait kezeli”. Mi is a helyzet ez ügyben jelenleg Európában?

Én, aki csak ritkán látogatok Magyarországra, jobban észreveszem a változásokat, mint azok, akik nap-nap után benne élnek az események sodrában.

Nos, mostani benyomásaim - a nagy szegénység, az üresen tátongó üzlethelyiségek ellenére - nem nagyon rosszak. Az emberekben, az utóbbi időben, általában kialakult valami beletörődés (sőt, belátás), hogy a mai helyzetben semmilyen kormány sem tudna csodát művelni. A Nemzetközi Valuta-alap újabb és újabb követelése, melyeket egyesek már “zsarolásnak” bélyegeznek, a nyugat-európai ízléstelen sajtótámadások egészséges dacot, a hazai ellenzék piskalódásai pedig közönyt és unalmat váltanak ki. Megszokott már, hogy minden fehérre azt mondják, hogy “fekete” és fordítva. Karizmatikus, erős egyéniségeket nem tudnak felmutatni, s az az érzésem, választások esetén (minden hibája és tévedése ellenére) a többség most is a jelenlegi kormány mellett döntene.

Igaz, akadtam olyan emberre is (ritkán), aki habzó gyűlölettel beszélt a “félcigány” Orbánról, de amikor megkérddeztem, kit választana helyette, csak hümmögni tudott. Azt is a szemére vetette, hogy “rehabilitálni” akarja a Horthy-korszakot, sőt - horribile dictu! - a Kormányzó szobrának a felállítását is tervezi. (Bezeg Károlyi Mihály, Kun Béla ellen nem tiltakozott!)

Tény, hogy az irányzat nemzeti és keresztény (ez fáj legjobban a külföldi és hazai liberálisoknak), s a huszadik századi magyar történelem újraértékelésére törekszik, amit a magam részéről nagyon kíváncsún tartok, noha a megoldások sokszor felemások és ellentmondásosak.

Gyakran esik szó “a nemzeti egységről”, ami nemcsak az elszakított területek magyarjainak, de a nyugatiaknak a “beemelésére” is vonatkozik. A Julianus-terv keretében mindenkinek meg akarják adni a választójogot (levélben is lehet majd szavazni), s tervezik a külföldi emlékhelyek, szobrok, templomok, közösségi házak feltérképezését, sőt pedagógusok (óvónók) kiküldését is, bár én elsősorban a nyugati magyar emigráció szellemi értékeinek a feldolgozását sürgetném (igaz, ez több évtizedes munka, de el kellene kezdeni). Itt teszek említést arról, mennyire megdöbbentett, hogy a Nyugaton magyar és idegen nyelveken megjelent rengeteg 56-os könyvet, dokumentumot alig vesznek figyelembe. Otthon akarnak neki kezdeni - előlről! - a kutatómunkának.

Íróink, költőink, tudósaink csak ritkán szerepelnek. Műveiket sehol sem látni. Nagy ámulatomra azonban a Kossuth Rádió esti, “Vers napról napra” adásában, a Forradalom 56. évfordulója előtt két nappal valaki felolvasta Tollas Tibor “Bebádogoztak minden ablakot” c. versét, de aki ezt magától a szerzőtől hallotta (Basilides Barna csodálatos előadásában is), az gyengének, vértelennek találta. Hiányzott belőle az átélés!

A Széchényi Könyvtár rendezett Szabó Zoltán életművéből egy nagyon szép kiállítást, de abban valószínűleg szerepet játszott, hogy ő már itthon is neves író volt, no meg baloldali (Károlyi Mihály veje). Mindenesetre, elgondolkoztattott, hogy csupán egyetlen, már idős korban készített, videóinterjúja létezik. Ebben, miként tőle személyesen is hallottam, hangsúlyozza, hogy “a magyar-

MI VÁLTOZOTT? Őszi napok Budapesten

ság nem topográfiai kérdés”, bárhol a világon lehet jó magyarnak lenni-maradni (és szolgálni a hazát)!

A rádió hosszú előadásban ismertette Kristóf Ágota munkásságát (mivel ő nem magyarul, hanem franciául írt, és az által lett híres!). Megbotránkoztatott viszont, hogy “Agota Kristof”-ként mutatták be, noha 56-os menekültként, ugyanabban a Lausanne-i kaszárnijában kezdte pályafutását, ahol én.

Talán még annyit, hogy a Diaszpóra Tanácsban a legfontosabb nyugati nevek nem szerepelnek. Ki kérte fel a tagokat és milyen elgondolások alapján? Rejtély!

A média híreiben kevesebb az ábrándozás és sokkal több a konkrétum, mint azelőtt volt. Nehéz lenne mindent részletesen felsorolni és elemezni. Csupán néhány dolgot ragadok ki: családbarát program (munkahelyek ilyen szempontú átszervezése), új földtörvény (azé legyen a föld, aki megműveli), szerény nyugdíjemelés (kiegészítés visszamenőleg is)... Természetesen, nem lehet a problémákat rövid távon megoldani. A pedagógusok fizetésének beígért emelését “a gazdaság megerősödésének” idejére halasztották, és sokan nehezményezik, hogy a nyugdíj mellett nem lehet majd más munkát vállalni. Választani kell a kettő között, ami komoly keresetsökkenést jelent.

A munkanélküliség mértéke nem sokat javult, de nem is romlott lényegesen. Sok területen viszont (pl. az egészségügyben, a műszaki foglalkozásokban) hiányoznak a szakemberek. Lehetőség nyílik diákoknak ösztöndíjjal egy-két hónapra, külföldre menniük, de sajnos, sokan (főként a fiatal orvosok) ezt arra használják föl, hogy végleg kint maradjanak.

Meg kell említeni a felsőoktatási reformot is, mely a tanulás “önfinanszírozását” célozza (hosszú távú kölcsönök felvételének lehetősége).

Nagy bajban van Budapest közlekedése (BKV). A járművek nagy része elavult, le kellene cserélni, de a pénzügyi keretek hiányoznak. (Tarlós István polgármester vitát folytat Vitézy Dáviddal 150 autóbusz megvásárlása ügyében.)

A kultúra területén most is színes a kép. A színvonal sok helyen magasabb, mint a nyugati országok megfelelő intézményeiben. Kiállítások, kongresszusok, tudományos programok: a bőség zava-ra. A könyvkiadáshoz ugyan szó fér (ez külön vizsgálatot igényelne), viszont a műveltség népszerűsítésének ügyes módszerei vannak. Az újságárusoknál CD-n olcsó klasszikus zenesorozatok, híres operák DVD-it lehet kapni. Nyugati mintára, hónaponta jelenik meg egy.

Írásom végére hagytam a legsúlyosabb gondot, a magyar népesség fogyását. Egyre kevesebb család van (a fiatalok általában vadházasságban élnek), s egyre kevesebb gyermek. A korai halálozások száma növekszik és a lakosság 25 százaléka depresszióban szenved.

Szaporodnak viszont a cigányok, s egyre-másra nyílnak a kínai éttermek, áruházak, bár ez utóbbiak léte, a nép pozitív tulajdonságai miatt (intelligensek, szorgalmasak, igénytelenség és alkalmazkodók), pozitív is lehet. A muzulmán veszély Magyarországon egyelőre még jelentéktelen.

S. É.

KITÜNTETÉSEK

lyettes igazgatójaként tevékenykedett.

Szakály Sándor a Bécsi Napló szerkesztőbizottságának tagja.

Kunkelné Fényes Ildikó

November 2-án, Illyés Gyula születésének száztizedik és a Bethlen Gábor Alapítvány fennállásának harmincadik évfordulóján huszonkilencedik alkalommal adták át a Bethlen Gábor- és Tamási Áron-díjakat, valamint a Márton Áron-émlékérmet az Uránia Nemzeti Filmszínház dísztermében. A nyugati magyarság képviselői közül Márton Áron-émlékérmet kapott Kunkelné Fényes Ildikó fizikus, a Latin-Amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetségének elnöke Caracasból.

Dr. Matolcsy Sándor

Az Amerikai Magyar Orvosszövetség 2012. októberi ülésén Sarasotában a magyar egészségügy-miniszter Batthyány-Strattmann László-díját adták át dr. Matolcsy Sándornak több évtizeden keresztül végzett, kimagasló egészségügyi szakmai munkásságáért, az amerikai és magyar orvosszövetség kapcsolatainak ápolásáért és a magyar sürgősségi szolgálat kidolgozásában tett kimagasló érdemeiért.

PÁTKAI ROBERT

A KERESZTÉNY EGYHÁZAK EGYÜTTMŰKÖDÉSE AZ ÖSSZMAGYARSÁG ÉRDEKÉBEN

A történelemben való belépése óta a kereszténység mindig színeződött aszerint, hogy milyen nemzetség, nép vagy faj körében vert gyökeret. Az ókorban más és más szint mutat a görög meg a latin, azután meg a szír és az egyiptomi kereszténység. Más formát nyer, amikor a germánok nagy tömegei a maguk népi jellegét kezdték érvényesíteni a latin örökséget továbbszármaztató itáliai kereszténység mellett. Ma is megfigyelhetjük a különbséget: nemcsak a felekezetek szerint mutatnak az egyházak más és más jelleget, hanem sajátos módon színeződnek népek, fajok, nemzetek szerint is. Eszerint van „magyar” kereszténység is. Persze nem elvontan, mint valami felekezetek fölött álló egyezményű kereszténység, hanem mint a felekezetek, magyar összefüggésben: a magyar egyházak sajátos színeződése.

A magyar történelmi egyházak magyarsággal kapcsolatos, meghatározó szerepe evidens. Elégséges Szent István döntésére utalni. Uralkodása alatt a magyar nép szinte intézményesen lett kereszténnyé. Ez, mint ismeretes, kettős következménnyel járt: az egyik teológiai, a másik társadalmi és politikai jellegű. A kereszténnyé vált magyar nép akkor lett önálló nemzet és szervezett állammá. A Szent Korona voltaképpen e kettő belső összetartozásának a szimbóluma.

Kétségtelen, hogy a szentistváni döntés a középkori *Respublica Christiana*, a keresztény népek közösségebe helyezte népünket. A kor jellegének megfelelően olyannyira vált egymásra hatóvá a vallási, társadalmi és politikai gondolkodás és cselekvés, hogy a *sacrum* és a *profanum* kölcsönösen egybefonódott és megindította a magyarság életében is a századokon át tartó lelki és világi hatalom küzdelmét. Ennek Nagy Konstantin óta hagyományai vannak. A korai középkorban ez szükségszerű volt, mert az egyház volt egyedül képes a társadalmi élet számos feladatait megszervezni és ellátni.

Ma viszont, az újkor szekularizációs, merőben e világi eszméinek hatását újra át kell gondolnunk a kettő, a szent és profán közötti különbséget, ill. azok egymással kapcsolatos viszonyát. Nevezetesen azt, hogy mi az elsődleges, mondjam így: missziói feladata az egyháznak, és hogy milyen összefüggésben beszélhetünk az egyházak magyarságot szolgáló, vagy éppen mentő tevékenységéről.

Tételek az, hogy a történelmi egyházak mindig is éreztek, és pedig beépítetten *felelősséget* a magyar néperért, jövőjéért, boldogulásáért. Még akkor is, ha ez igen sokszor egymás ellenében történt, kizárólagossá téve annak módját és követendő gyakorlatát, ami a nép, a nemzet boldogulásával volt kapcsolatos. Itt talán helyénvaló egy pillanatra összevetni a XVI. századot a mögöttünk lévő XX-kal. Gombos Gyula az összehasonlítást egy helyütt így fogalmazza: „Újkori századaink közül a XVI. század és a XX. század hozta reánk a legsúlyosabb csapásokat.”

Akkor, a XVI. században a mohácsi vész hátterével a reformáció, ellenreformáció feszülő ellentéte volt a kérdés. Ebben a kuszált helyzetben nem volt nagyobb

nemzeti feladat, mint a hitet erősíteni és a reménytelen csüggedéstől megóvni a magyarságot. Ezt az evangélikus, tágabban a protestáns prédikátorok a sok nyomorral és szenvedéssel küzdő magyar népek szolgálatában ismerték fel, mint Istentől kapott feladatot. Az evangélium üzenetét az akkori ember számára hihetetlen korszerűséggel alkalmazták.

Az akkori katolicizmus nagy tehetetelének bizonyult, hogy történelmi okok miatt a főpapság hozzá volt kötve egy magyarságtól életidegen uralmi rendszerhez és társadalmi szerkezethez. Ebből azonban kiemelendő Pázmány Péter esztergomi érsek ellenreformációja, aki a hit harcát ugyancsak szellemi fegyverekkel kívánta megvívni. Magyar hazafiságához kétség nem férhetett, beszédeiben és prédikációiban népe megértése és vigasztalása jelentkezik.

A XX. század traumasorozata számunkra a trianoni békediktátummal kezdődött és a szovjet megszállás 40 évével tetéződött. Romlásunk megannyi vetülete ide vezethető vissza. De ugyanakkor az egyházak belső változása, egymás felé fordulása és újfajta eszmélődésünk nyomán most már ne csak az egyházak *felelősségéről* szóljunk, hanem egymást értve, vagy legalábbis egymást kölcsönösen megérteni igyekezve, az egyházak *együttműködésének* kérdését is vessen fel és annak teológiai és gyakorlati lehetőségeit mérlegeljük.

Az említetek alapján kisérletet arra, hogy a szóránymagyarság példáján tájékozódva közelítek meg témámat.

Általános megállapítással kezdem. Közhely, hogy minden harmadik magyar a nemzetállam határain kívül él. Ahogy azonban a gyakorlati ismétlés nem teszi igazgá a valótlanná állítást, éppúgy nem érvényteleníti a valós tényeket sem. A határon túli magyarsághoz, a nemzet egyharmadához a nyugati, szóránnyban élő magyarok is hozzátartoznak, annak lényeges részét képezik. Egy fontos politikai különbségétellel: Mi ugyan is nem alkotunk nemzeti kisebbséget. Bevándorlók vagyunk, akiket semmi sem jogosít magyarárd autonómiára a befogadó országban belül, mint arra, hogy magyarságunkhoz ragaszkodjunk, hogy a befogadó országnak járó állampolgári hűség mellett megőrizzük sajátos magyar kulturális örökségünket, nemzeti szokásainkat, hagyományainkat.

Ami azonban politikailag a legmeghatóbb, az hogy bármilyen intenzitással is éljük meg a magyarsághoz való tartozásunkat, azzal azonosítva magunkat, a befogadó ország sohasem élhet azzal a gyanúval, hogy területi vagy bármiféle egyéb veszélyt jelentünk az adott nemzeti társadalomra. Így hát, ha még olykor találkozunk is kedvezőtlen előítélettel, ötödik hadoszlopot senki sem lát bennünk.

Ugyanakkor, az érem másik oldalát nézve, a nyugati magyarság nincs úgy önvédelemre kényszerítve, mint például a felvidéki, erdélyi vagy a vajdasági magyarság, magában rejtve az elkényelmesedés és az egymásért való felelősségérzés elvi síkra való terelése veszélyét. Az egyéni magyart nyugaton nem köti össze az egy tömbben élők társadalmi kohéziója, így

hát a magyarsághoz fűződő kapcsolatainak megőrzésében és fejlesztésében a magyar intézményeknek van nagy szerepük, kiemelten is az egyházaknak és a lelkészeknek.

Ha a kivándorlási hullámok bármelyikét is vesszük figyelembe – az 1861 és 1914 közöttit, vagy az 1918-1948 időszakát, végül az 1956 utáni menekülthullámot – világossá válik, hogy bár számos egyesület és mozgalom volt képes bizonyos részfeladatok megoldására, de egyedül és kizárólag a magyar egyházközsegek és lelkészek képezték azt a hálózatot, amelyre országhatároktól függetlenül, a legkülönbözőbb problémák megoldásában mindig számítani lehetett. A magyar egyházak nyugaton pótolhatatlan és meghatározó szerepet töltenek be nemcsak a hitéletben, hanem a magyar nemzeti közösségek önazonosságának megőrzésében és a sajátosan magyar kultúra megélésében. Ezen a téren a nyugati magyar egyházak közötti együttműködés példamutató.

A magyar kultúra *par excellence* vallásos kultúra. A történelem folyamán nemzeti és egyházi közösségeink nemegyszer szoros egységet alkottak egymással. Történelmünk számos nagy alakja Szent Istvántól Rákócziig és Széchenyiig hívó keresztény. Nemzeti irodalmunk jelentős alkotásai, a Halotti Beszéd és az Ómagyar Mária-síralom óta a mai napig Babits és Pilinszky, József Attila, Radnóti és Illyés költészetén át ezer szállal kötődnek a hit és a vallásosság kérdéseihez. Valóban alig hihető, hogy volna kultúra, amely ennyire magán viselné mindkét konfesszió szellemének alakító erejét.

Döntő jelentőségű volt világösszefüggésben, de magyar egyházi szempontból is, hogy a Római Katolikus egyház a II. Vatikáni zsinattal bekapcsolódott a protestáns és az ortodox egyházak ökumenikus mozgalmába. Az áldott emlékü, zsinatot létrehozó XXIII. János pápa már nem élt, amikor 1964. november 24-én kihirdették a zsinaton az ökumenizmusról szóló határozatot. Ezen egyházi döntés sokkal inkább befolyásolta a nyugati magyar egyházak egymáshoz való viszonyát, mint a hazai egyházak közötti kapcsolatot. Ennek egyik oka az is volt, hogy a kommunista rendszer nem látott szívesen erősödő egyházi közeledést. Egyszerűbb volt számára és szívesebben dolgozott a katolikus „papi-békemozgalommal”, a református „szolgáló”, illetve az evangélikus „diakóniai” teológiát képviselőikkel. Ezek, mint ismeretes, a politikai konformizmus és túlélés jegyében születtek. Nem is mindig a petárdaszerűen puffogatott szólammakkal volt a baj, hanem azzal a helyzettel, amellyel az egyházak békét kötöttek.

Ma nyilván nem feladatomb a II. Vatikáni zsinat magyarországi hatásának, vagy éppen a határon túli egyházak életében történő eredmények vagy eredménytelenségek kutatása. Ehelyett egy nyugat-európai példát szeretnék ismertetni, hogy tudniillik milyen teológiai megfontolások nyújthatnak alapot az ökumenikus párbeszéd folytatására és a gyakorlati együtt munkálkodás lehetőségeire. Mert számomra nem kétséges,

Kis kápolna a tengerparton

hogy a történelmi magyar egyházak csak akkor tudnak a magyarság érdekében együtt munkálkodni, ha egyáltalán tudnak egymással testvéri szót érteni.

A példa a nyugat-európai magyar ökumenikus találkozó esetleges és időhöz kötött nyilatkozataitól eltekintve az egyetlen komoly dokumentum, amely ezen a címen jelent meg: „Magyar Ökumenikus Nyilatkozat. A külföldi magyar római katolikus és evangélikus ökumenikus bizottság közös nyilatkozata, Stuttgart 1967. Vízkereszt ünnepén”. A nyilatkozat érdeme, hogy – a II. Vatikáni zsinat frissítő hatására – nem kendőzte el a közös gondokat, azok megszüntetésére erőfeszítéseket helyezett kilátásba, közös további, gyakorlati együttműködést szorgalmazott. A nyilatkozat érdemi szerzője Békés Gellért római egyetemi tanár és Vajta Vilmos, az Evangélikus Világszövetség akkori teológiai igazgatója.

Befejezésül néhány zárógondolat. „Lényeges történelmi változást jelent az egyház életében az a tény, hogy a XX. században a többségi egyház helyzete teljesen megváltozott. Helyébe a kisebbségi vagy szóránny egyház lép. A Nyugat kereszténységét nemcsak az ateista ideológiák támadták meg, hanem a szekularizáció folyamata is, amely feleslegessé tette a szokáskeresztényeket és a hitvalló keresztények számára utat nyitott. A XX. század problémáival, magyar sorskérdéseinkkel Krisztushoz kötött lelkiismerettel és hittel kell szembenéznünk, különben krízishelyzetbe kerülünk. A Krisztusra tekintő hit azonban az egyház küldetéstudatának megújulását jelenti.” (Vajta Vilmos)

Az öntudatos Krisztus-hívők szolgálatának sokfélesége fogja a jövő egyházát hordozni és ebben a Krisztus-forrásban a jövő egyházának egységét is megmutatni. Az egység utáni vágy és cselekvés azonban nem törekedhet holmi homályos felekezeti köziségre, sem szervezeti vetület nélkül lelki egységre.

Az egyház és benne a magyar történelmi egyházak feladata nem az, hogy magyar nemzeti álmokat vagy éppenséggel politikai célkitűzéseket valósítsanak meg, hanem, hogy az egyház egyház maradjon, vigasztaló és kritikus szavát hallassa. Így tudja igazán betölteni küldetését az „összmagyarság és a szóránymagyarság” érdekében.

LEZSÁK SÁNDOR

KORDOKUMENTUM Taxisbloká és a Himnusz

Októberben aztán jött a taxisbloká. Az első napján elnökségi ülésünk volt. Feleségemmel még azon az éjszakán, ha nehezen is, de haza tudtunk menni Lakitelekre. Másnap vissza akartam utazni Pestre, de Kecskemétnél nem jutottam tovább. Antall miniszterelnök úr kérésére Horváth Balázs belügyminiszter helikoptert küldött értem. Drámai pillanat volt, amikor a lakiteleki futballpályára leszállt egy katonai helikopter. Mindössze egy válltáskát vittem magammal, és bevallom, fogalmam sem volt, hova visznék. Felszálltunk, beszélni nem tudtam a pilótával, akkora zaj volt. Kora délután volt, amikor Pest fölé értünk. Kinéztem, láttam, hogy a Mosonyi utcában, a forradalmi ezred lakatnyájának udvarán rendőri egységek állnak.

Landoltunk, egy tiszt mutatta, merre menjek. Egy pillanatra még az is belém villant, hát-ha letartóztatnak, végül is a kormánypárt egyik vezetője vagyok, ráadásul a miniszterelnök körházban van. Akár puccs is lehet. Láttam a sorban állók komor tekintetét. Átfutott a fejemen egy régen látott film: katonai puccs, kivégzés. A sor vége felé közeledve kilépett egy magas rangú tiszt, és a következőt mondta: *Vörösmarty Mihály, a Forradalmi ezred parancsnoka, jelentkezem*. Fogalmam sem volt, mit kell ilyenkor csinálni. Azt sem tudtam, mi történt az elmúlt órákban Pesten. A következő mondatán még jobban meglepődtem: *Lezsák úr, meg kívánja tekinteni Budapest helyzetét?* Ez biztatóan hangzott.

Bekísértek egy nagy terembe, a hatalmas falon ott volt Budapest térképe. Tájékoztattak a bloká részleteiről, aztán megkérdezték, hova vigyenek. Mondtam, a Bem téri MDF-központba. Kocsival ez lehetetlen volt, ezért egy motoros rendőr vitt át a székházba – ahol egyetlen vezetőt sem találtam, és azokat nem, akiket helyettünk kineveztek. Telefonon kérdeztem Dobos Krisztinát és Bíró Zoltánt, akiket szintén háttérbe szorítottak, hogy mit tudnánk tenni. Éjszaka nekiindultam, hogy hazasétállok édesanyámhoz, de nem jutottam messzire: a Margit-hídnál megállított két, magát MDF-esnek mondó ember, és azt mondták, jobban teszsem, ha visszafordulok, nehogy később baj legyen. Visszamentem. Tépelődtem, mit tehetnék ebben a helyzetben.

Hajnaltalban felszóltak a portáról, hogy Újpestről keresnek telefonon. Egy asszony volt, főlháborodottan nekem esett, hogy nem szívejlük magunkat, miért nem csinálunk valamit az MDF-ben, nincs közlekedés, nem tud a munkahelyére menni, felháborító a tehetetlenségünk. Olyan indulattal kiabált, hogy el kellett tartanom a telefont. Amikor végre tartott egy lélegzetvételnél szünetet, megkérdeztem: *Asszonyom, és maga mit csinál? Tudja-e, hogy Kőbányán már szervezkednek? – Hogyhogy szervezkednek? – állt meg benne a szó. Ekkor kapcsoltam, hogy ellenállást kell szervezni. – Lesz egy nagy tüntetés, rendbe tesszünk mindent, telefonáljasson, szervezkedjen maga is* – mondtam.

Sebtében, telefonon mozgósítottunk. Az első tüntetés a Parlament előtt volt, aztán még egy. Ez jelentős megmozdulás volt a „spenótház” előtt, ahol Bod Péter Ákosék tárgyaltak a taxisok vezetőivel. Nagy tömeg verődött össze. Az akkori Roosevelt térről a Parlament elé, majd később a képviselői irodaházhoz mentem, ahová már megékezt az MDF-es honatyák küldöttsége. Nagy többséggel úgy döntöttek, megállítanak engem, hogy ne csináljak nagy tömegdemonstrációt, ellentüntetést, mert ha a két oldal összecsap, abból polgárháború lehet. Korábban már a Bem tere is küldöttség jött, hogy leállítsanak, de visszaküldtem őket, rendben, eddig a parlamenti frakció politizált, de ezt most hagyják a Bem tere.

A Fehér Ház előtt ekkor már több ezres tömeg volt. Át akartam vinni az embereket a Margit-hídon Budára, de a hidat lezárták. Megállítottam a tömeget az irodaház előtt. Ekkor jött a rendőri vezetés, figyelmeztettek, ne menjünk fel a hídra, vasrudakkal állnak ott. Tömegverekedés lesz, forduljunk vissza. Ismét nemet mondtam. Elindultunk. Ahogy mentünk fölfelé, látni lehetett a fáklák sokaságából, milyen nagy a mögöttem vonuló tömeg. De azt is megdöbbenten láttam, hogy a barikádnál igen sokan vannak, vasrudakkal fölfegyverkezve. Közeledtünk feléjük, akkor már ott volt a feleségem, aki időközben utánam jött. Mellettem jött Gyarmati Dezső és megkérdezte: most mi lesz?

Könnýű neked, te legalább tudsz úszni, feleltem. Én még úszni sem tudok. Csodálkozva nézett rám, hogy ne bolondozzak. Hirtelen megérezttem, lesz valami megoldás. És ez valóban már az Isten kegyelme: ebben a reménytelen helyzetben jött a hirtelen gondolat. Szóltam Dezsőnek, kezdjük el énekelni a Himnusz, ha felcsendül nemzeti imádságunk, csak nem kezdenek el vasrudakkal püfölni minket. Dezső rémült arccal mondta, nincs hangja. Megnyugtattam, nekem még annyi sem...

Közben Gabriella feleségem átvette a hangosítót. És egyik pillanatról a másikra felcsendült a Himnusz. Alig voltunk hat-nyolc méterre az ellentáborból, amikor az ének hatására leeresztették a vasrudakat, félreálltak. Átértünk Budára. Énekeltünk mindent, ami eszünkbe jutott. A rakparton vonultunk tovább, és a Lánchídon mentünk vissza a „spenótházig”. Akkor kaptuk a hírt, hogy kormányülés van, a miniszterelnök úr valószínűleg beszélni fog, ez volt a pizsamás interjú. Értem jöttek, hogy be kell mennem a kormányülésre beszámolni, mi történt az utcákon. Addigra már a képviselői is fellelgezték, hogy megúsztuk a vonulást vér nélkül. Visszaérkeztünk, kor még érezhető volt a hatalmas feszültség. Csengey Dénest és Gyarmati Dezsőt kértem, tartsák távol egymástól a két tábor.

Lezsák Sándor: Himnusz kívülről, belülről. Lezsák Sándorral beszélget Spangel Péter. Magyarnak lenni. Kairosz Kiadó, Budapest 2012, 156 old.

Devictus vincit - Szoboravatás a Pázmáneumban

Október 23. nem csak az 1956-os forradalom és szabadságharc ünnepe itt a Pázmáneumban, hanem boldog emlékü Mindszenty József bíboros hercegprímás élete utolsó állomáshelyére, a bécsi száműzetésbe való megérkezésének évfordulója is. Ezért tavaly a 40. évfordulón kiemelten emlékeztünk Isten szolgájára, a mártír sorsú főpapa.

Most egy évre rá, számtalan rendezvény, Orbán Viktor miniszterelnök úr és Schönborn bíboros érsek megtisztelő látogatása valamint a Palazzo Porcia-ban szép együttműködésben megrendezett Mindszenty-kiállítás után a Collegium Pazmaneumban szoboravatásra került sor. A portré Babusa János alkotása, Bécsben a második Mindszenty szobor, hiszen halálának helyszínén az Irgalmas Kórházban 2006 óta látható Rieger Tibor műve.

A jelenlévők két korabeli rádiófelvételt hallgathattak meg 1956-ból: Mindszenty november 1-jei és 3-i szözatát a nemzethez. „.....senkivel szemben nincs gyűlölet a szívemben... csodálatra méltó hősiesség szabadjára engedi a hazát.” és „.....Isten igalmából ugyan-

az vagyok, aki voltam bebörtönzésem előtt, ugyanazal a testi és szellemi épséggel állok meggyőződésemmellett, mint nyolc éve, bár a fogság megviselt.”

Kovács Gergely muzeológus, Mindszenty József boldoggá és szentté avatási ügyének vice-posztulátora, a Fidelissimus pastor című bécsi kiállítás kurátora, szellemi atyja beszélt „A tisztelet és a szeretet jele: szoborban címmel”. Az új szoborra is igaz, amit Rieger Tibortól idézett az előadó: „Mindszenty Józsefnek rendkívül gazdag és szép arca van; valahogy nem tudom ezt múlt időben mondani, hogy ez az arc mindig velünk maradjon. Mélységes derű árad róla, szeretet és szenvedés tükröződik rajta és szigorúság. De nem a hadvezér, hanem a megvásárolhatatlan lélek szigorúsága.”

Bukta Norbert festőművész, grafikus, a Budapesti Szent István Bazilika művészeti vezetője, a bécsi kiállítás egyik alkotója, megvalósítója idézte fel Babusa János szobrászművész munkásságát és ars poeticáját.

Az ünnepség végén a szobornál koszorúzás volt, ezt követően a „Boldogasszony, Anyánk” kezdetű éneket és a Himnusz-t énekelték az egybegyűltek. v.j.

„Szentnek kiáltjuk!”

Mindszenty hercegprímás szenttéavatási eljárásának előkészítője a lelkes New Brunswick-i magyar plébános, Füzér Julián ferences atya volt, az emigrációs Mindszenty-irodalom meghatározó képviselője. 1976-ban, az amerikai Philadelphiában megtartott magyar papi értekezleten, amelyen a Lékai László bíboros vezette magyar köldöttség is részt vett, szorgalmazta a hivatalos eljárás előkészítését. Munkatervének utolsó pontja így szólt: „*Végül arra kérjük otthoni testvéreinket, elsősorban a magyar püspöki kart, hassanak oda, hogy Mindszenty otthon teljesen rehabilitáltssek és amint az emigrációban, otthon is dolgozzanak a szentté avatásán.*” Ami akkor merész álom volt, tizenöt év múltán, a kommunizmus bukását követően megvalósulhatott.

1986-ban a Mindszenty Alapítvány kérte az eljárás elindítását a halál helye szerint illetékes főpástortól, Hans Hermann Groer bécsi bíboros érsektől. 1988-ban kinevezték az eljárás posztulátorát, P. Szőke János szalézi szerzetest. 1988-ban a bécsi szenttéavatási irodába kerültek az iratok, az írásos méltatások és a folyamatosan gyarapodó imameghallgatási közlések. Hivatalos lépés azonban nem történt.

A bíboros szenttéavatási eljárásának kezdeményezője tehát hivatalosan a Mindszenty Alapítvány, a vizsgálattal összefüggő költségeket ennek a szervezetnek kell viselnie. 1993-ban a Szentszék jóváhagyásával és a magyar püspöki kar egyöntetű támogatásával Paskai László bíboros a bécsi érsektől átvette a szenttéavatási eljárással összefüggő feladatokat. A magyarországi egyházmegyei vizsgálat 1994. március 19-én, Szent József ünnepén vette kezdetét. A kétéves vizsgálati szakaszt mint ügyész dr. Erdő Péter – akkor még kanonjogász professzor – felügyelte. Az összegyűlt történeti források, iratok, tanúvallomások, történelmi és teológiai szakvélemények több ezer oldalt tesznek ki. Paskai bíboros 1996-ban lezárta az eljárás vizsgálati szakaszát, és a dokumentáció olasz nyelvű fordítását eljuttatta Rómába, a Szenttéavatási Kongregáció hiva-

talába. A Püspöki Kar azt követően, hogy 2005-ben elnöke Erdő Péter bíboros lett, ún. pertársaságra lépett a Mindszenty Alapítvánnyal.

2007-ben a Mindszenty Ügy vitelére Somorjai Ádám bencés atya helyett (aki 1999 óta viselte ezt a megbízatást) új római felelőst, úgynevezett relátort nevezett ki a Szenttéavatási Kongregáció, Vincenzo Criscuolo kapucinus atya személyében, akit azóta a kongregáció főrelátóri tisztségére is kineveztek. Főrelátorként Vincenzo atyának páratlan rálátása van az összes folyamatban lévő ügyre. Aki találkozott már vele, tudja, hogy lelkiismeretes gondosság jellemzi a munkáját. Elsőrangú képviselője van tehát a hercegprímás kanonizációs eljárásának, és ez lehetővé teszi, hogy elkészüljön végre a vizsgálati anyagokat összegző úgynevezett Positio, az a hatalmas könyv, amely a szentszéki történetészek, teológusok és főpapok asztalára kerül (innen ered a latin elnevezése). Mindszenty bíboros Positio-ja öt kötetből áll majd, a II. és III. kötet idén már elkészült, ebben van a teljes egyházmegyei vizsgálati anyag.

Isten Szolgája Mindszenty József szenttéavatási eljárása sok ember lelkes tiszteletén alapszik, akik rendszeresen imádkoznak a közbenjárásért és a kanonizációs eljárás sikeréért. Nincs még egy olyan magyar egyházi példakép, akinek a tisztelete minden korábbi nehézség ellenére olyan méreteket öltene, mint az övé. Az 1975-2005 közötti évek kultuszának történetét Mészáros István professzor dokumentálta. Mindszenty bíboros születésének 120. évfordulóján a Püspöki Konferencia Állandó Bizottsága újra megerősítette a bíboros szentté avatására irányuló magyar egyházi kérést: „*Alakja, tisztelete ma is lelünk mélyét érinti. Boldoggá avatási ügye Rómában folyik évek óta. 2006-ban Püspöki Karunk is belépett a perbe: mi magunk is hivatalosan kérjük boldoggá és szentté avatását. Azért tesszük ezt, mert szentnek tartjuk őt.*”

KOVÁCS GERGELY

100 éve született Dr. Kántás Károly

Az ezeréves múltú, de alig több mint 400 főnyi lakosnak otthont adó Veszprém megyei Soly községben született 1912. december 2-án. Kora ifjúságától érdekelte a fizika és a geológia. A Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett matematika-fizika tanári és bölcsészdoktori diplomát. A 30-as években Magyarországon fellendülő szénhidrogén-kutatásokban jelentős része volt. Első munkaadója 1937-től a Magyar-Amerikai Olajipari Rt. 1944-ben elbocsátották, majd 1947-ben ismét visszavették. Ebben az évben geofizika magántanává habilitált a Budapesti Műszaki Egyetem Soproni Karán. Pályája kezdetén Somogy és Zala megyében folytatott geomágneses méréseket. A 40-es évek második feléig irányította a geofizikai fúróluk-szelvényezési munkálatokat.

Terepen végzett munkássága során gyűjtött ismeretanyaga birtokában kifejlesztette az úgynevezett karotázs-geofizikai technológiát. Kántás doktor nevéhez fűződik a rétegmegnyitásra használt szűrőlánc-perforátor, hő- és nyomásálló perforátorok kifejlesztése is.

1951-ben ő alapította és vezette a Bányászati Akadémia jogutód intézményében, Sopronban a Földmérőmérnöki Kar keretében az első Geofizikai Tanszék, ahol geofizikus-mérnökök képzése folyt. Kántás Károly professzor, akadémikus vezetésével 1959-ben a Bányamérnöki Kar tanszékéként Miskolcra költözött. Tárczy Hornoch Antal és Vendel Miklós akadémikusok mellett Kántás Károly nevéhez fűződik a Geodéziai és Geofizikai Munkaközösség létrehozása, majd ő alapította meg az MTA Geofizikai Kutató Laboratóriumát. Ez jelentős lépés volt a Geofizikai Tanszék kutatómunkája szempontjából is.

Kántás Károly sokoldalú kutatói tevékenységéből kiemelkedik a hő- és nyomásálló perforátorok kifejlesztése. E módszer kidolgozásáért kapta meg 1952-

ben a Kossuth-díjat. A tellurikus módszer területén elért elméleti és gyakorlati eredményei témakörben kifejtett munkásságának köszönhetően 1954-ben az Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

Dr. Kántás Károlyt a 20. századi magyarországi szénhidrogén-kutásokat előmozdító geofizikai kutatási módszerek kiváló tudósa és továbbfejlesztőjeként tartják számon, ő vezette be a hazai nyersanyagkutatásba a tellurikus módszert.

1956-ban elhagyta Magyarországot, ezért 1958-ban kizárták a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorából, s levelező tagságát csak posztumusz, 2000-ben állították vissza.

Az emigrációban aktív tagja volt a Bécsben élő magyarok egyesületeinek. Haláláig támogatta a Bécsi Naplót és több éven keresztül az egyik Bécsben működő ausztriai magyar kulturális egyesület, a Bornemisza Péter Társaság elnöke volt. Ha valahol felhangzik egy tárogató hangja, sok bécsi magyarnak jut eszébe „Károly bácsi”, aki gyakran gyönyörködtette játékaival az egyesület tagjait és barátait.

-sK-

Dr. Gabriella Peterfy, LL.M

Tanácsadás és képviselet a gazdaságjog minden területén.

1070 Wien, Kirchengasse 3,
Tel: +43 1 236 3639, Fax: +43 1 236 3639-90
Homepage: www.peterfy-law.com
E-Mail: peterfy@peterfy-law.com ++

Takács Jenő Nemzetközi Ifjúsági Zongoraverseny

Immáron másodszor rendezte meg a Gráci Zeneművészeti Egyetem Oberschützeni Intézete és a Takács Jenő Alapítvány a Takács Jenő Nemzetközi Ifjúsági Zongoraversenyt. A cinfalvai születésű (ma Siegendorf, Burgenland) híres-neves zongoraművész, zeneszerző, népzenekutató és zenepedagógusról elnevezett versenyen 13 ország 48 ifjú muzsikusa három korcsoportban mérte össze tudását 2012. október 17-e és 21-e között. Mindegyik kategóriában volt kötelező és szabadon választott műsoranyag, köztük kötelező volt egy-egy Takács-kompozíció. Nemzetközi zsűri bírálta el a szereplőket: Bodoky-Krause Annamária (H), Erőd Iván (A/H), Ralf Heiber (D/A), Christoph Sischa (D), Yasuko Sugimoto (J),

80 éves Losonczy Andor zeneszerző, zongoraművész

A salzburgi Mozarteum emeritusz professzorának, Losonczy Andornak nevét először Takács Jenő zeneszerzőtől hallottam, akinek az 1947/48-as tanévben Pécsen, az akkor még gyerek Losonczy a konzervatóriumban zongora-növendéke volt. „*Nemcsak zongorista, hanem zeneszerző is lett belőle, aki az emberi mélységet modern eszközökkel, még computerrel is ki tudja fejezni.*” – mondta Takács. – Mikor jó pár éve, Salzburgban személyesen is megismertem Losonczyt, elmeséltem neki – mosolygott, mert a modern eszközök használata ugyan nyilvánvaló, azonban computert nem szokott alkalmazni a komponáláshoz, de nagy szeretettel emlékezett vissza a pécsi évekre, ahol Takács Jenőtől rövid idő alatt egy életre szóló, minőségi munkára való nevelést kapott.

A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára nyert felvételt, ahol zongorát Kadosa Pálnál, zeneszerzést Szervánszky Endrénél végzett. Az Országos Filharmóniai Társaság szólistája lett, 1956-ban Liszt-díjat kapott. 1960-ban hagyta el Magyarországot feleségével, Klárával egyetemben. Darmstadtban, a „modern zene Mekkájában” Schönberg hajdani növendékénél, Eduard Steuermann-nál tanult, s Kranichsteiner-díjban részesült. Kurtág György op. 3-as Nyolc zongoradarabjának 1960. július 10-i ősbemutatójával kapcsolatban Losonczy így emlékezett vissza: „*Kurtág a ciklust Antal Istvánnak dedikálta, így őt illette volna az első játszás joga. De Ligeti György Darmstadtban „abszolutiót adott” nekem, így én zongoráztam először a művet.*” – A salzburgi Mozarteum docense, később professzora lett. Elsősorban a kortárs zene és a romantika fog-

és Heinz Medjimorec (A); zsűri elnöke Eugen Jakab (A) volt. Az intézetben természetesen bőségesen volt gyakorlási lehetőség a résztvevők számára. A díjazottak záróhangversenyt adtak az intézet Takács Jenő termében. Az A-kategória első helyezettje Geonhee Lee koreai versenyző volt, a B-kategóriát a kínai Jingfan Tan, és a C-korcsoportot Karolína Františová cseh versenyző nyerte. A Takács-művek legjobb előadója díjat az észtországi Auli Lonks kapta. A közönség díját Rintaro Honda japán zongorista kapta meg.

Az egész versenyről összességében elmondhatjuk, hogy igen magas színvonalú volt, ragyogó ifjú pianistákat ismerhettünk meg azok közt is, akik nem kaptak helyezést. re

lalkoztatta. Az atonális és a szeriális zenével való munka vezette a collage-technikához és a dadaista elemekkel tarkított beszéd-kompozíciókhoz. 1978-ban és 1986-ban először Párizsban (IRCAM), majd Hamiltonban (Colgate University) és New Yorkban az elektronikus- és a computer-zenét tanulmányozta. 1999-ben közreműködött Herbert Pesecka „Where does the Sound come from?” – (Honnan származik a hang?) c. dokumentumfilmjében.

A Magyarországon írt művei elkallódtak. A Nyugaton születetteket neves együttesek (az Ensemble Orion, az Österreichische Ensemble für Neue Musik, az Aspekte New Music Ensemble és az Ensemble Sortisatio) mutatták be. 1970-ben „Black Boks?” című művének ősbemutatója Salzburgban botrányba fulladt – de ugyanezáért a darabjáért 1979-ben minisztériumi díjat kapott. „Satzfragmente” c. művét a Steier Öszön mutatták be, s ORF-díjjal jutalmazták. Firenzében 1986-ban megkapta a „Premio delle Muse” kitüntetést. Komponált zenekari, kamarazenei, zongora- és vokális műveket, ezekből Magyarországon csak a zenekarra írott Két képet játszották. Mint zeneszerző és zongorista, rendszeres szereplője volt a különféle zenei fesztiváloknak. Tagja az Osztrák Zeneszerzők Szövetségének és tiszteletbeli tagja a Salzburgi Aspekte Fesztiválnak. Salzburg Tartomány 1999-ben Arany Érdemrenddel, 2005-ben a Nagy Művészeti Díjjal tüntette ki.

Június 2-án töltötte be 80. életévét. Megköszöve, de nagy szeretettel és tisztelettel kívánunk neki jó egészséget, s azt, hogy őrizze meg a mások iránti őszinte, előítélet nélküli érdeklődését, kutató kíváncsiságát! RADICS ÉVA

Kihelyezett ülés Bécsben

2012. november 28-án Bécsben tartotta 8. kihelyezett ülését a **Nemzeti Összetartozás Bizottsága**. A népes társaságot Potápi Árpád János vezette, aki egyúttal bemutatta a Bizottság egyes tagjai és ismertette a Bizottság feladatát. A koalíciós összetételű testület a magyar Parlament aranyhídja, hiszen együttműködnek a kormánypártok és az ellenzékiek. Szili Katalin elnökhelyettes, egyébként független képviselő a szükséges konszenzust hozta fel, és ebben egyetértés alapítható meg Szabó Vilmos MSZP-s képviselővel. Optikailag ez úgy is kidomborodott, hogy a jobbikos Szávai István mellett ült a volt államtitkár.

Azért jöttek Bécsbe, hogy képet alkothassanak maguknak az ausztriai magyarokról. A magyarországi vendégekkel – hasonló összetételben – szemben ültek az ausztriai magyar egyesületek és egyházak képviselői, s akiknek így nem jutott hely, a jobb-, ill. balszáron foglaltak helyet.

A vendéglátó, a Magyar Nagykövetség részéről Szalay-Bobrovniczky Vince nagykövet bevezető beszámolót tartott az ausztriai magyarok összetételéről, szervezeti felépítéséről. Annyira behatóan ismertette a helyzetet, hogy akár az ausztriai magyarok soraiból is kikerülhetett volna. Mindez arra vall, hogy lelken viseli az egymással vetélkedő csoportosulásokat, amik közül néhányan a „kerekasztal” körül gyülekezők tün-tek fel „összmagyar ernyőszervezet” alapításának szándékával.

Nem ártana tudni, mi volt a magyarországi vendégek őszinte benyomása. Remélhetőleg csakis pozitív. Nem is lehet ez másképpen, hiszen ilyen lelkes „összmagyar”, (a Központi Szövetség ellen) életrehalálra felelsküdtött harcosokat ritkán találni egy helyütt. Remélhetőleg annyira azért kilógott a lóláb, és érzékelték a küldöttség tagjai, hogy az ernyő-(szervezet) alatt a másik ellen magyarkodnak, valójában acsarkodnak a „honmentek”.

Megjegyzés: A kerekasztal-táncoltatók saját ellentmondásukban botladoznak. Kezdetben az volt a jelszavuk: Le a Központi Szövetséggel, mert ki akarja sajátítani az ausztriai magyarok képviseletét. Mostanra, mintha mi sem történt volna, „összmagyar” képviseletet tűznek nem létező zászlajukra. Amit tehát meg akartak tiltani a Központi Szövetségnek, saját maguknak igénylik.

Nemde ott kell keresni az elhantolt kutyát, hogy nem a képviselettel, hanem saját meghasonlással van a baj? Igen, ha ők állhatnak az élen, pontosabban közülük valaki (akinek a személyében önmaguk sincsenek egy véleményen), akkor nem lenne semmi baj. Vanitatum vanitas!

-kő-

Böröndi Lajos

Föl föl ti rabjai ...

*Hát ezért haltak meg tizenéves lányok
Hogy föléljétek az álmodott szabadságot?*

*Kopjafáknál leplekbe bújva
Álljatok föl a halottakra?*

*Szégyen és szégyen hogy civakodtok
56 örökségén magyar labancok!*

*Tábort gyűjtötök ez lesz a végső
Harc aztán ha eljön*

*A számonkérés hova álltok
S pálcát ki fölött törtök gyászhuszárok?*

A kölcsönös tájékoztatás jegyében

(Bécs, 2012. november 21.) 2012. november 17-én a Központi Szövetség és tagegyesületei közös, egyeztető ülést tartottak, amit a 2012. április 21-i közgyűlésen felfektetett munkaterv értelmében hirdettek meg. Szükségessé vált ugyanis a folyamatos és kölcsönös tájékoztatás, aminek a digitális eszközök ellenére a személyes találkozás, eszmecsere adja meg fajsúlyát.

A megbeszélésen a bécsi tagszervezeteken kívül részt vettek Grác, Linz és Innsbruck képviselői.

Első pontként a közgyűlés óta eltelt időszak tevékenységének ismertetésére került sor. Bevezetőül a munkaterv két első pontjára történt utalás: a Bécsi Magyar Otthon fenntartásának biztosítása valamint a Bécsi Magyar Iskola továbbvitelének kérdése.

Ezt megelőzően Deák Ernő közölte, hogy a közgyűlés óta három tagszervezet kilépett a Központi Szövetségből. A bécsi r.k. lelkeszség és az evangélikus gyülekezet nem indokolta meg döntését; az „Europa”-Club a Bécsi Magyar Iskolára vonatkozó nézeteltérést nevezte meg kiválása okául. Az iskolaügyben érintett AMA-PED és az „Europa”-Club közötti összefonódásra magyarázatul szolgál, hogy az előbbi elnöke, ill. az utóbbi alelnöke azonos személy.

A tevékenységet illetően a felsoroláson túlmenően, azaz felnőttoktatás, Bécsi Napló megjelentetése, Őrség-naptár kiadása a 2013. évre, kiemelten szerepelt a szeptemberi, Magyar örökség Nyugaton címmel megrendezett XII. „Kufstein” Tanácskozás, amelyen 17 országból több mint 300-an vettek részt. A Központi Szövetség szorgalmazására október 24-én konferenciát rendezett a Népcsoportügylek Bécsi Munkaközössége. Ezen jeles előadók mellett bemutatták a népcsoporttörvény módosítását meghaladó alaptervet, amelynek lényege a népcsoportként működő egyesületeknek képviselő testületekké szerveződése és belső ügyeik önálló intézési jogának elismerése. A Központi Szövetség képviselője részt vett a Kancellárián a módosítást előkészítő tárgyalásokon; részben a Szövetség nevében, részben a Magyar Népcsoporttanács elnökeként több beterjesztéssel élt és rávilágított arra, hogy közös érdekképviselő nélkül semmiféle javulás nem képzelhető el. Az eddig elkészített, de még kormány szinten meg nem vitatott tervezet szerint a népcsoporttanácsoknak a jövőben is kizárólag tanácsadói feladatkört szánnak.

Cserján Károly a törvénymódosítással kapcsolatosan ismertette az Ausztriai Magyar Kutatóintézet által végzett felméréseket. Ausztriában – az egyházak nélkül – 45 magyar egyesületet ismerünk. A kérdőíves megkérdezésre a válaszarány 55% volt. Egyes kérdésekre, jelesen a tagság összetételére, a rendezvények támogatottságára vonatkozóan stb. többen nem adtak választ. A rendőrségi bejelentések alapján mintegy 300 vezetőségi tag tevékenykedik az egyesületi élet terén, ami évenként több ezer munkaórát jelent. A Műsorismertető alapján rendezvények tekintetében – különösen Bécsben – túlságosan nagy a kínálat.

Egyik korábbi közvéleménykutatásra utalva idézte a válaszolók vélekedését az ausztriai magyarok jövőjét illetően: megfelelő egyesületekre, szervezetekre van szükség, melyek az Ausztriában egzisztenciát keresők érdekeit képviselik abban a tekintetben, hogy az itt születő és felnövekvő gyermekeiknek biztosítani tudják kultúránk és anyanyelvünk megőrzését, továbbadását. Ez a jövőben azt is elősegítheti, hogy egyrészt ne veszítsék el az anyaországhoz való kötődésüket, másrészt a magyar identitás megőrzése mellett sikeresen illeszkedhessenek be az osztrák társadalomba.

Egy további érvelés szerint a magyar egyesületeknek itt Ausztriában csak akkor lesz jövőjük, ha megszüntetik a jelenlegi viszálykodást, ha nem egymás fölött akarnak uralkodni, hanem elfogadva egymás másságát önzetlenül szolgálják a magyarság közös ügyét és mindig azt tartják szem előtt, ami összefog és nem azt, ami szét szór minket.

A kutatás eredményei alapján Cserján Károly közölte, hogy a közös célokat és érdekeket tekintve az egyesületek között nincs ellentmondás, bizonyos egyesületek, ill. vezetőik mégis ellenségesen viselkednek más egyesületekkel szemben. Véleménye szerint a Központi Szövetség céljainak megfogalmazása a legkonkretebb és a közösségi érdekek meghatározásában teljesen egyértelmű.

Seidler Andrea, a Bécsi Magyar Iskola vezetésével megbízott referens ismertette az év elején kialakult helyzetet, ennek következtében újjak kellett szervezni a tantestületet és Blaskó Katalin irányításával új tantervet kellett kidolgozni. A megmaradt tanárokhöz új, lelkes csapatot sikerült szervezni. Fontos a minőségi munka. A februári 39-es létszám után a szeptember

15-i tanévnyitón 60-70 volt a beiratottak száma, két hónappal később már 80 gyermek, ill. fiatal részesül óvodai gondozásban, ill. iskolai oktatásban.

A Bécsi Magyar Iskola anyagi gondokkal küzd, már csak azért is, mivel a szakítás következtében magyarországi oldalról csökkentették az anyagi támogatást. Gondoskodni kell arról, hogy sikerüljön biztos anyagi alapokra helyezni ezt az intézményt.

Tánczos Zoltán a Szülői Tanács nevében aláírta Seidler Andrea ismertetését, és magáévá tette a Bécsi Magyar Iskola anyagi gondjainak megszüntetését.

Albert László fő kérdésnek tekintette a szétválás és az egyesületek közötti ellentéték okainak feltárását és megvitatását. Véleménye szerint az ellentétek túlnyomó részt személyes jellegűek. Ez a kivált pedagógusok esetében is kumutatható. Az egyesületek közti egyeztető megbeszéléseket a Központi Szövetség kezdeményezte, de korábbi személyes ellentétekből és egyesek évnyesztülési vágyából kifolyólag egészen más irányba fejlődtek a dolgok. Ma egészen világos, hogy a „kerekasztal” körül szerveződők a Központi Szövetséggel azonos célokat hangoztatnak. Egyetlen eltérés mutatkozik: a Központi Szövetség az 1976. évi népcsoporttörvény értelmében az osztrák honossági magyar nemzetiségűek személyi körének képviselője, a „kerekasztal” ellenben valamennyi Ausztriában élő magyar nevében akar fellépni.

A jelenlévők egyetértettek abban, hogy az ausztriai magyarok jövője érdekében nélkülözhetetlen az országos képviselőtestület. Az egyes magyar kisebbségi példák azt mutatják, hogy árt a magyar kisebbségeknek, ha egységes képviselő helyett több, egymással vetélkedő szervezet, párt lép fel országos szinten. Ausztriai viszonylatban sem mutatkozik helyesnek a Központi Szövetség elleni szervezkedés.

A tartományokból érkezett képviselők helyeslően fogadták Albert László beismerését a kapcsolatokban tapasztalható hiányosságok miatt. Egyrészt meg határozatban foglalmazták meg a Központi Szövetség szembel nemzési elvárások, másrészt a Központi Szövetség vezetősége részéről is elhangzott az őszinte, a munkatervben megfogalmazott szándék gyakorlati alkalmazása: folyamatos és kölcsönös tájékoztatás, együttműködés.

Wurst Erzsébet a közös rendezvények lehe-

Gejzír Reykjavík közelében

tőségére hívta fel a figyelmet. A jövő évi Őrség naptárban található kerek évfordulókra utalva kérte, jelöljék meg azokat, amiknek megünneplésére közös programot lehetne kidolgozni az előadók többszöri fellépésével Bécsben, Grácban, Linzben, Innsbruckban, Salzburgban.

Összegezve: a Központi Szövetség a további jobbítási szándékkal világosan kinyilvánította állásfoglalását. Szükséges a tagegyesületek szorosabb összefogása, nevezetesen a földrajzi távolságok áthidalása érdekében gyakoribb tájékoztatás, ami a tagegyesületek részéről is elvárható.

A Burgenlandon kívül élő magyarok népcsoportkénti elismerésének előfeltétele a célkitűzéseknek és az egyesületi tevékenységnek az 1976. évi népcsoport törvényre hangolása. Ezeknek az irányelveknek következetes és hiteles képviselője mérvadó. A népcsoport fogalomkörébe tartozik az osztrák állampolgárság, bizonyos esetekben megszorításokkal (összetétel tekintetében hányan születtek Ausztriában, hányan külföldön).

A nem osztrák honossági magyarok természetesen alakíthatnak saját egyesületeket, de ezzel még nem válnak népcsoporttá.

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége azt az elvet vallja, hogy a nem osztrák honossági magyarok is épüljenek be a meglévő egyesületi keretekbe, vegyenek részt a közösségi munkában, gyermekeik – az adott körülményeknek megfelelően – részesüljenek magyar oktatásban, történetesen a Bécsi Magyar Iskolában.

Dr. ÁBRÁM ZOLTÁN

SZÉKELYEK NYOMÁBAN BUKOVINÁBAN

II. rész Tisztelet a szülőföldnek

A szülőföldjük tömeges elhagyását követő évtizedekben a bukovinai székelyek történetét mély hallgatás övezte, a róluk való helyi megemlékezés elképzelhetetlennek tűnt. A világháború veszteségeinek és a kommunizmus szorításának a kiheverését követően, a némi enyhülést hozó hetvenes években Magyarországon élő idős, idősödő személyek haza-hazalátogattak szülőföldjükre, Bukovinába. Sokszor gyermekeiket is magukkal hozták. Az új lakosok többnyire vendégszeretetükről tettek tanúbizonyságot, és a mai napig emlegetik az egykori ismeretséget, megmutatják a látogatáskor készült és később postán elküldött (a szekuritáté által el nem kobzott) fényképeket. Sőt, azzal is eldicsekednek, hogy viszontlátogatásra hívták őket, bár arra már nem került sor.

A szülőföldjükhez ragaszkodó egykori „őslakosok” közül számosan „hazalátogattak” Bukovinába. A korosabbak esetén lelki békéjük megkívánta, hogy haláluk előtt még lássák az egykor otthon nyújtó tájat. A fiatalabbakat a kíváncsiság, sokszor a szülőföld megismerésének a vágya hajtotta. Mindannyian turistaként jöttek. Egykori házaikban már nem térhettek nyugovóra. Egyrészt azokat már lebontották, mások lakták. Másrészt a külföldiek elszállásolása akkoriban havi fizetésnyi büntetéssel járt.

A nyolcvanas években, a végtelennek tűnő aranykorszak időszakában a csaisisza rendszer még az anyanyelvüket és identitásukat őrző erdélyi magyarokat, székelyeket is félhalottnak nyilvánította, amikor magyarul beszélő román dolgozóknak bélyegezték meg őket. Így hát a bukovinai székelység egykori létét halotti csend övezte.

Az 1989-es változásokat követően egy évtizednek kellett elteltie ahhoz, hogy 2000-ben, a millennium évében hazaszerető kezek mind az öt templom bejáratához egy-egy fából faragott, ortodox stílusba simuló keresztet állítsanak fel az alábbi magyar és román felirattal: „Tisztelet a szülőföldnek. Onoare pentru pamantul natal.”

Egyes helyeken a kereszt mellett kopjafa áll, más-
hol maga a kereszt végződik kopjafában. Mindenhol

piros-fehér-zöld szalagot kötöttek a fakeresztre-kopjafára, több helyen – akár egészen friss – nemzeti színű szalagos kis babérkoszorú hirdeti, hogy magyarországi csoportok minduntalan ellátogatnak őseik szülőföldjére, és valóban tisztelettel adóznak apáik, nagyapáik szülőföldjének.

És tisztelettel adóznak a falu mai lakói is. Pópájukkal, primárúkkal az élen ma már nem gerjednek fel a piros-fehér-zöld szalagok láttán, pedig egykoron ezen színkombináció egyesekben olyan vad indulatokat váltott ki, mint az arénában a bika előtt lebegtetett vörös lepel. Ma már nincsenek ismeretlen kezek, amelyek – akár az éjszaka sötétjében – eltávolítanák a székelymagyar múltira utaló jeleket.

Elbokrosodó, elburjánzó temető

Az elmúlt években a temetők bejáratához is állítottak egy-egy kopjafát, hátára faragva a település nevét és két évszámot. Az első az alapításé, a telepítésé, míg a második mindenhol a közös távozás időpontja, 1941. Például: Hadikfalva 1785–1941. (Élt 156 évet) Piros-fehér-zöld szalaggal átkötte.

Maneuti (Andrásfalva), Dornesti (Hadikfalva), Tibenii (Istensegíts), Iacobesti (Fogadjisten), Vornicenii Mari (Józseffalva) – térképen megkereshető moldvai települések. Számunkra egykori bukovinai székely falvak. Amelyeknek a nemzet számára már nincs jelenük és jövőjük, de van több mint másfél évszázados múltjuk.

A múltat leginkább a temetőkben kell keresni. Bár a temetők – amennyiben nem adnak örök nyughelyet valamely híres embernek vagy műemléknek – nem tartoznak a turisztikai látványosságok közé, az utazónak érdemes meglátogatnia őket. A vallással és etnikummal összefüggő temetőkultúra, a települési sajátosságok, a megannyi embersorsot idéző nevek, évszámok, feliratok teljesebb összképet alakítanak ki az adott település múltjáról.

A bukovinai magyar temetők hosszú évtizedek alatt az elhunytakat gondozó leszármazottak hiányában elburjánoztak, elbokrosodtak. A szegények fakesztrje elkorhad, a módosabbak kőkeresztjét ellepte a gaz, a cserje, vagy kidől állapotukban az édes anyaföld.

A temetők ma is rendkívül szomorú látványt nyújtanak. Fogadjisten és Józseffalva temetőjét alig lehet megtalálni, utóbbinál a temetőt rejtő domboldal inkább elvadult bozótosnak tűnik. Hadikfalván a teljesen elhanyagolt magyar temető mellé külön ortodox temetőt hoztak létre, a kősirok zöme művirágokból készült koszorúval borított. Talán jelképesnek tűnik, hogy a szovjet hősök obeliszkje köti össze a jelent és a jövőt hirdető román temetőt és a több méteres cserjékkel benőtt magyar temetőt, amelynek csak a bejárata rendezett valamelyest, az ott feltárt néhány sírkő és az utóbbi években felállított kopjafa környéke.

Andrásfalván 2011 novemberében fekete márványtáblát állítottak fel, a helyi egyházi és világi hivatalosságok részvételével. Az alábbi felirattal: „Radacinile neamului nostru se afla inmortitate in acest cimitir. A szent égben van az Isten, fent a Krisztus az összes szentekkel, viszont a földön az ő halottjaik. Sírok, ahol alszanak szüleink és gyökereink. Mi unokáink, dédunokáink most mindent megköszönünk, hogy jöttök a mi halottjaink sírjához, akármilyen távol is vagytok. Emléketek örökké élni fog! Nyugodjatok békében! Állították Andrásfalva volt lakói és leszármazottai.” A márványtábla tetején éppen olyan kereszt emelkedik az égbe, mint a falu főterén a második világháborús halottaknak felállított emlékművön.

Néhány méterrel odébb öt egyforma kis kőkereszt hirdeti, hogy a Szócs családban egy évtized leforgása alatt összesen öt kisgyermeket kísérték ki a temetőbe: „Itt nyukszik Isteben” Szócs Antal (1910–1915), Szócs Gerge (1911–1915), Szócs Lajos (1918–1920), Szócs Pál (1921–1925), Szócs József (1915-1925). Torokgyík, Spanyolnátha, akkoriban még kezelhetetlen tudógyulladás? Ki tudja ma már ...

A mintegy két tucatnyi kőkereszt, amely a falu bukovinai székely elhunytjainak állít emléket, és kilátszik a burjánok, bokrok közül, még sokat „mesélhetne”. A kívülálló csak annyit állapíthat meg, hogy akkoriban elég keveset éltek az emberek. A magas halálozási mutatók ellenére a sok szülés mégis pozitív szaporulatot idézett elő.

Még egy, a többinél kissé magasabb sírkő hívja fel a figyelmet, rajta az egyszerű felirattal: Wisniewski

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Makó Lajos

Ott, ahol egykoron minden rendű és rangú magyar kereskedők és kupecsek százával hajtották a lovakat, ökröket a Landstraße-i vásárra és vágóhidra, ahol vendéglők és szálláshelyek tucatjai várták a magyar kereskedőket, ma autók robognak és a hosszúra nyúló Ungargassén már csak elvétve találhatunk egy-egy a régi idők hangulatát idéző romantikus kiskocsmát.

Az utca képe alaposan megváltozott, lebontták az ódon házakat és itt épült 1964-ben a bécsi érsekség megbízásából a bencés apácák által vezetett Stephanus Ház, ahol nyugdíjas papok lettek otthonra. A ház szállodaként is működik , ahová a világ minden tájáról érkeznek a kispénzű turisták.

Itt találkozom Makó Lajos ráckevei címzetes apáttal, aki 1956-ban szeminaristaként menekült el Magyarországról. Bécsben szentelték pappá, évtizedekig Amerikában, majd Ausztriában szolgált és ez évben ünnepelte Bécsben az aranymiséjét. Nevéhez fűződik a székesfehérvári egyházmegye papnövédekének támogatására létrehozott Makó Lajos Alapítvány.

Miért hozta létre és miből fedezi a Makó Lajos Alapítványt?

Mindenki által ismert a papi utánpótlás gondja. Saját küzdelmes életem tapasztalatai is készítették a papnövédek támogatására. Mindig nagyon szerényen éltem, az egészségem is megromlott, az összespórolt pénzemem mire fordíthatnám jobbra, mint a fiatalok támogatására. Egyébként készülöbven van egy másik alapítványom is, mellyel a szüleimnek állítok emléket és a rászorultakat, a nagycsaládosokat, egyedül nevelő szülőket segítem majd.

Vallásos családból származik? Mikor döntötte el, hogy a papi hivatást választja?

Én soha nem gondolkodtam másban, mint a papi hivatásban. Kiskoromtól kezdve ministráltam. Édesanyám naponta áldozott és én pőtömnyi gyerekként ott ültem mellette a templomban. Erdélyből származom és még azokban az időkben is, amikor szokás volt a magyarokat a románok laktak vidékekre helyezni, akkor is jártunk a templomba, csak éppen a román ortodox templomba. A szüleim sorsa összefonódik Nagy-Magyarország történelmével. Édesanyám a mai Horvátországban született, édesapám nagykikindiai, ez ma Szerbia, a ma romániai Temesváron házasodtak és én Romániában, Resicabányán születtem 1934-ben.

Mivel foglalkoztak a szülei?

Édesanyám tíz gyermeket hozott a világra! Édesapám a vasútnál dolgozott segédtisztként. Állandóan ide-oda helyezték. Részt vett a magyar földalatti mozgalomban, ezért börtönben is ült. Amikor Észak-Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz, Nagyváradra költöztünk. Itt kezdtem az elemít. 1944-ben az oroszok elől Magyarországra, majd nyugatra menekültünk. Talán soha nem tértünk volna vissza, de a bátyáim a különböző frontokon harcoltak és Budapest volt a találkozási pont. Budapesten egy rommá lőtt házban egy szobát rendbe hoztunk és ott laktunk. A testvéreim is megérkeztek. Emlékszem az összetákolt emeletes ágyakra és esténként a földre terített ágyneműkre. Így élünk hónapokig, amíg ki nem utaltak nekünk egy lakást. Rendszeresen jártam a Krisztinavárosi templomba, ahol én tanítottam be a ministránsokat. 14 évesen beírtattak a székesfehérvári kissemináriumba, ahol a bátyám is tanult. Ekkor kezdődtek az államosítások, a papi iskolák felszámolása, a Mindszenty-per stb. Az iskolámat hamarosan bezárták.

Mihez kezdett ezután?

Szerettem volna gimnáziumba menni, de mindenütt elutasítottak. Elmentem segédmunkásnak és így felvettek a dolgozók esti iskolájába. Naponta reggel ötkor keltem, a Csatornázási Műveknél egész nap gödröket ástam, este iskola, utána tanulás, vasárnaponként még korrepetáltam is egy nagy kommunista iskolatársamat. Ráment az egészségem, de végül is elértem, hogy a „munkásosztály gyermekeként” az Árpád Gimnázium nappali tagozatán leérettségiztem és beiratkoztam Szegeden a teológiára. Ott sem volt könnyű. Az 50-es évek békepapi mozgalmának kereteiben folyt az oktatás. A rektorunk, Várkonyi ilyen békepap volt. Kezdetektől nem nézett jó szemmel. Amikor egy „fejtágító” után, ahol olyanokat tanultunk, hogy papként miként kell majd építeni a népi demokráciát és támogatni a kolhozosítást, megjegyzéseket tettem, amit egy társam besügött. Várkonyi azonnal hívatott és kijelentette, hogy belőlem soha nem lesz pap. És ekkor csoda történt!

Csoda történt? Milyen csoda?

Számunkra teljesen váratlanul kitört 1956 októberében a forradalom! A repesve várt győzelem helyett november 4-én előzönlöttek az országot az orosz csapatok és én tudtam, ha pap akarok lenni, egyetlen lehetőségem van: elhagyni az országot, a családomat és külföldre menni. Ezért hagytam el Magyarországot. A mai fiatalok el sem tudják képzelni, hogy milyen áldozatokat vállaltunk mi annak idején, hogy papok lehessünk.

Autóstoppal, vonattal és Oslitól gyalog úttalan utakon menekültem két társammal a határ felé. Csendes őszi eső szemerkélt, az avar surrogott a lábunk alatt, a környéken rakétáztak a koromsötétben, ahogy rohantunk a Rábcáhid felé. A hidat már felrobbantották, de valahogy ájtutottunk rajta, a Hansági-főcsatornán azonban át kellett úszni. Gatyára vetkőzve, a ruhánkat batyuba kötve beleereszkedtünk a jéghideg vízbe. Szinte elállt a szívverésem. A ruhákat elvesztettük és ott álltunk a túloldalon szinte meztelenül a végtelen sötétségben. Azt sem tudtuk, hogy már Ausztriában vagyunk-e? Egy szalmakazalban dideregve vártuk ki a hajnalt. Pirkadtkor szállingózó hóesésben szaladtunk nyugat felé, amikor feltűnt egy traktor. Osztrák volt! A kabátját, zakóját ránk terítette és bevitt minket Wallernba. Az orromból, fülemből folyt a vér, a lábam megfagyott. Egy iskolában a falusiaktól forró rumos teát, kakaót, ruhát kaptunk. Amikor kiderült, hogy papnövédek vagyunk, átvittek minket Bécsbe a Pázmáneumba.

Bécsben aztán beiratkozott a teológiára?!

Nem. Félttem, hogy visszahurcolnak. Mindenféle rémisztő hírek keringtek annak idején és én mindig azt hallottam, hogy Amerikában mennyi magyar él. Az első csoporttal sikerült Amerikába jutnom. Ám az álmok országa számomra óriási csalódás volt. Angolul nem tudtam és egy szeminarista senkinek sem kellett. Semmilyen támogatást sem kaptam. New Yorkban egy bárban dolgoztam, amíg lassan, nagyon lassan összegyűlt a pénz a hajójegyre. Visszatértem Bécsbe, a Pázmáneumban laktam, ahol fizetni kellett és a teológiára jártam. Mint Amerikából visszatérőnek azonban nem járt ösztöndíj nekem. Végül is a Buffalo-i Egyházmegye vállalta a kosztomat és a szállásmot, és ezzel elköteleztem magamat, hogy papként Amerikában dolgozom majd. 1962-ben König bíboros szentelt pappá a Stefánsdomban és a Buffalo-i Egyházmegye lelkipásztora lettem.

Milyen volt az egyházi élet Amerikában?

Sajnos én mindig amerikai pasztorációban dolgoztam, ahol magyaroknak nyoma sem volt. Nagyon sokat dolgoztam. Kórházakat látogattam hetente, a templomok tömve voltak, szombatonként a gyóntatószék előtt sorban álltak a hívek. Az egyik legszebb emlékem azonban, amikor a kádári időkben magánemberként el látogathatót Kisberg püspök úr Székesfehérvárról hozzám. Együtt jártuk végig Észak-Amerika magyarlakta vidékeit, ahol mindenhol lelkesen fogadtak bennünket.

Sohasem gondolt arra, hogy visszatérjen Magyarországra?

Miután megkaptam az amerikai állampolgárságot, azonnal hazalátogattam Magyarországra. Ahogy enyhült a helyzet egyre többször és otthoni barátaim biztattak, hogy más világ járja már, települjek vissza. Okos voltam. 1972-ben csak egy helyettesítést vállaltam Pilisszántón. Hamarosan rá kellett jönnöm, hogy szó sincs szabadságról, a helyzet csak a kifinomultabb módszereiben változott. A nyomozók megjelentek a szüleim lakásán és három napon belül el kellett hagynom az országot. Még öt évet lehúztam Amerikában, aztán áttelepültem Ausztriába. A Bécs külvárosához tartozó Leopoldsdorf-i, közismerten nehéz plébániát vettem át. Errefelé valamikor agyagot bányásztak, az üregekben tavak keletkeztek. Köréjük épültek a családi házak. Az elődöm idegösszeroppanással távozott: a plébánia tele volt adóssággal, az épület elhanyagolva. Pontosan tíz évig dolgoztam ott. A templomot és a plébániahivatalt renováltattam, kávézót, ifjúsági klubot alapítottam, bevezettem a gitármisét és amikor nyugdíjba mentem, adósság helyett takarékbetétet hagytam hátra.

A nyugdíjazása óta itt él a Stephanus Házban?

Igen és mondhatom, hogy soha nem volt olyan kevés időm, mint most! Gyakran helyettesíttek és intézem az alapítványaim ügyeit. Az az álmom, hogy mint magyar pap a magyar pasztorációban dolgozhassam, sajnos nem valósult meg. De az, hogy pap lehettem és mindenütt készséggel és örömmel tölthettem be papi hivatásomat, az valóra vált.

FERENCZY KLÁRA

'56 m – 56 év távlatából

Az alábbi szöveg megrendelésre készült. Nem azért „árulkodom”, mert eleve rossz lenne, ha valaki megrendelésre ír. Nem, néha még az egész életét újságíróként töltő embernek is hiányozhat az a bizonyos hajtóerő, ami elengedhetetlen egy cikk/esszé/riport vagy éppen glossza elkészítéséhez. Ezért köszönettel tartozom Deák Ernőnek, amiért megrendelte nálam emlékezésem felidézését. Különben soha, de soha nem írtam volna le! Nincs benne se kerek évforduló, se okos politikai eszmefuttatás.

Évtizedek óta cipelem magammal ezt a valamit, amit '56-nak „köszönhetek”. Már rég véresen elnyomták az októberi népfelkelést, amikor apám egyik volt vizilabdás cimborától megtudta: Bátyámat szovjet tankokra való Molotovkoktél-dobálásért bíróság elé állíthatják.

Pár napon belül mindent megbeszéltünk: Apám öccse családjával Egerből felköltözik a mi pesti lakásunkba, és ha netán el tud adni valamit, valamikor eljuttatja a pénzt hozzánk. Ennyi volt a „vagyontmentés”. Nem is lett belőle pénz.

Hogy mi hova akartunk menni, azt nyolcévesen nem értettem pontosan.

Amire emlékszem – vagy amit szüleim később elmeséltek:

December 30-án szomszédunkkal, Imre bácsival vonaton mentünk Sopron környékére. Pinye vagy Fertőboz állomásra érkezünk, ahol a szomszéd rokona várt. Szekéren vitt Nagycenkre – de nem magához, hanem egy elhagyott Gyár utcai házba. „Aludjatok itt”, mondta, és lelépett. Mivel másnap szilveszter volt, a szomszéd bácsi azt mondta, nem lesz sok határőr a

hidegben. Hogy azt vasutas léteire honnan tudta? Évekkel később hallottam: Mi voltunk a kilencedik család, akit „elkísért” Nagycenkből az osztrák Deutschkreutz (az egykori Sopronkeresztúr) felé. Azért írom, hogy „felé”, mert szegény Imre bácsi egy titokzatos betegség folytán nem találta a „jó” utat Nagycenk és Deutschkreutz között. Évtizedekkel később magam mértem le: kitérőkkel, eltévedéssel együtt maximum három kilométert kellett volna megtennünk.

Sokszor három kilométert tettünk meg. Délután ötkor indultunk, és este tízkor vallotta be Imre bácsi: „Eltévedtünk!” Miután a vasúti töltésen ráléptem egy harminc-negyven centi magasságban kifeszített drótra – ami nem várt, de a távolban maradó kutyaugatást vont maga után –, és miután mindannyian elfáradtunk, apám egy siló mellé terített két kabátot. Anyám lefeküdt, és engem az ölébe vett.

Arra ébredtem, hogy valaki a szemünkbe világít. Nem lett volna nagy baj, mert már ügyis hajnalodott, ha anyám nem csitított volna: „Peti, ne szólj semmit, nem tudjuk, magyarok-e vagy osztrákok!” Ettől nagyon megijedtem, mert tudtam: ha magyarok, visszavisznek. És akkor bátyám a fogházban köt ki. Vagy máshol...

„Kommt mit!” – mondta a kétszemélyes osztrák határőrraj vezetője, és elkísért az első Deutschkreutz-i házig – még 200 méter sem volt! Onnan az iskolába vittek, ahol tízenegy másik magyarral együtt hivatalosan megkezdődött a menekült mivoltunk. Nem volt mindig szép, de elmúlt.

Csak egy baj van még 56 évvel később is: frászt kapok, ha valaki lámpával ébreszt fel és megszólít...

MARTOS PÉTER

Elhunyt Sisa István

November 20-án Virginia állambeli huddlestoni otthonában, életének 95. évében elhunyt Sisa István. Személyében a külföldi magyar felvilágosító munka legnagyobb alakja távozott. Azt a munkát végezte szinte egymaga, amit a mindenkori magyar kormányoknak kellett volna.

Horton (Heves) született. Újpesten érettségizett, majd a Keleti Akadémián szerzett diplomát. A magyar-óvári Kühne Mezőgazdasági Gépgyár budapesti irodájának lett a tisztségviselője. A gyár nyugatra menekítése során, 1944-ben került feleségével együtt külföldre. Ausztriában, Linzben találtak otthonra. Látni, hogy Magyarország a szovjet érdekszféra karmaiba kerül, nem tért haza. Külföldi pályafutását Innsbruckban kezdte 1947-ben. Már a számkivetése első évétől tudatosan készült a nagy feladatra. Három nyelven tanult meg: németül, franciául és angolul. Nyelvismertete révén Nyugaton megalapozta életét, de a nyelvtanulás azért is fontos volt számára, hogy fogalmat alkothasson a magyarok megítéléséről a világban.

Osztrák lapok munkatársaként kezdte nemzetünk szolgálatát. Eközben rengeteg adatot, újságcikket, könyvet ismert meg és gyűjtött. Összeállította a magyarokkal foglalkozó idegen nyelvű könyvek listáját. Ez maig alapvető munka. A Duna-völgyi társémigrációk tevékenységének a rendszeres figyelésére megalapította és szerkesztette az „*Emigrációs Sajtóarchívum Tájékoztató Szemléje*” c. kiadványt.

Miután az USA-ban telepedett le, kiadta az *Exiled Europe Review (Számított Európai Szemle, 1951–56)* c. tájékoztatóját, *American Survey on Emigré Activities Today – and Problems of Liberated Europe Tomorrow (Amerikai felmérés a mai emigráció tevékenységéről – és a holnap felszabaduló Európa*

HÍREK

Két Angliában élő magyar szerző könyvét mutatták be nemrég Magyarországon. **Neményi Ninon** londoni utcákról és érdekesebb épületekről számol be „**Londonban, hej, van számos utca...**” című, a Kortárs kiadónál megjelent és **Sárközi Mátvás** által illusztrált könyvében, maga Sárközi pedig „**Párban magányban**” című (Noran Könyvesház) Babits Mihályról és feleségéről, Török Sophieről írt könyvével szórakoztatja a magyar olvasókat.

•

Az elmúlt hetek egyik nagy magyarországi könyvsikere **Sumonyi Zoltán** regénye „**Az azeri baltás**”, ami Dan Brownhoz hasonló írói leleménnyel írja meg az örmény katonatisztet néhány évvel ezelőtt alattomosan, baltával meggyilkoló azeri tiszt történetét a Szent Koronatanál kapcsolatos bonyodalmakkal egybekötve. Sumonyi ezt a könyvét évekkal ezelőtt írta (akkor álnéven jelent meg), de most az azerieknek a magyar kormány által kiadott gyilkos és az azt követő súlyos örmény–magyar konfliktus miatt ez újra aktuális lett. Úgy tudjuk, Bakuban még nem tettek javaslatot a könyv azeri nyelven való kiadására.

problémái) alcímmel. Ezzel elindította azon sajtótermékek sorozatát, amelyek kiadása a mindenkori magyar állam kormányainak feladata, sőt kötelessége lett volna.

Ezt követte a *Free World Review (A Szabad Világ Szemléje, 1956–61)*, magas színvonalú, világviszonylatban ismert külpolitikai szemle, amelyben ismert nyugati gondolkodók, politikusok cikkei jelentek meg, sőt nyugati államfők és miniszterek is megszólaltak benne.

A kanadai Rákóczi Szövetség megbízásából összeállította a *Magyarság Kézikönyvét* több ismert nyugati magyar író részvételével (Endrey Antal, Földváry Gábor, Gallus Sándor, Bodolai Zoltán). Közben a Külföldi Magyar Cserkészszövetség felkérésére összeállította legszebb kiadványukat *Szélszórt árvalányhaj* címmel.

Legjelentősebb munkája és egyben az emigráció legnagyobb könyvsikere a ***Spirit of Hungary (Magyarország lelke)*** volt, amelynek első kiadása a kanadai kormány és a kanadai Rákóczi Szövetség segítségével jelent meg. Ez felbecsülhetetlen munkásságának csúcsa. 374 oldalon, 260 képpel és 35 térképpel mutatta be a magyarok történetét és kultúráját. Jelentőségére felfigyeltek az amerikai könyvtárosok is, és folyóiratukban ajánlották a mű beszerzését. 1995-ben harmadik kiadása is megjelent. Ennek magyar változata a *Magyarságtükör – Nemzet határok nélkül* (Püski, 2001). Az összeállítást saját költségén adta ki.

Fontos kötet az *Órállás Nyugaton* c. munka is, melyben emléket állított és fejet hajtott mindazon külföldi magyarok előtt, akik önzetlenül, elismerés nélkül, szinte az ismeretlenség homályában, évtizedeken át, sokszor utolsó leheletükig munkálkodtak hűséggel hazánk és nemzetünk érdekében.

Leánya és veje érzékelve, elérkezett élete utolsó órája, bekapcsolta a magnetofont. A Himnusz hangjai és a budavári Nagyboldogasszony-templom hangjainak zúgása repítette “a Kárpát-medence igaz fia” lelkét Teremtőjéhez.

BALASSA ZOLTÁN

S. Csoma János

Kegeykedik

Sirkó László színművész úrnak

*Az Isten engem
enged játszani
komolyan is,
meg máshogy
ügyis, hogy tapssal illetnek
ügyis, hogy ömlik rám az átok*

Két középkorú, megbízható, leinformálható, munkájára igényes nő házvezetőnő, idős-ápolási munkát keres hosszú távra, több éves gyakorlattal. Bécsi referenciával rendelkezünk. Elérhetőség: 0036 70 511 6117 ++

Mint minden évben...

Innsbruckban, péntek lévén klubeste, október 26-án tartottak emlékezést. Délután a cserkészek tisztelgetek műsorral 1956 emléke előtt, majd a felnőttek folytatták koszorúzással az emlékezést a Magyar Ház kertjében a Menekült szobránál; itt Schenk Gabi mondott rövid beszédet és szavalt verseket.

Este a nagyteremben Meleghy Tamás emlékezett 1956-ról, utána dokumentációs film bemutatása következett. Az éjszakát fáklák világították be: szintén a kertben égtek az emlékezés lángjai.

A Felső-ausztriai Magyarok Kultúregyesülete 2012. október 20-án 16 órától rendezte megemlékező ünnepségét Linzben. Az ünnepi rendezvényt Jankó András az Aradi Kölcsey Kulturális Egyesület elnökének könyvbemutatójával kötötték össze a linzi városi könyvtárban, habár költözés óta az új Magyar Központ Welsben van. A meghívott ünnepi előadásában az aradi 13 vértanúról beszélt, mégpedig a nagyközönség által kevésbé ismert történeteket, legendákat, aradi vonatkozásokat mutatott be. Természetesen szó volt az '56-os eseményekről is.

A gráci megemlékezések záró aktusaként október 22-én este helyeztük el a dómnál 56 koszorúnkat, kegyeletünk jelét, hogy '56 ra emlékezzünk és emlékeztessük az arra járókat. Ezt megelőzőleg 21-én a Kalvaria-templomban ünnepélyes szentmisén imádkoztunk hazánkért. A celebráns Holló István mellett megemléltendő Zavaczki Róbert orgonista, és a scola fellépése Szadeczky-Kardoss Géza vezetésével.

Az emlékműsört Standi Dorottya és Szadeczky-Kardoss Géza gordonka kettőse nyitotta meg két Vivaldi művel. Maurer Ildikó olvasta fel Ugri Mihály MEÖK méltatását, amelyben ismertette az egyesület alapítását, célkitűzését, az „aranykori” diákelet (1957-66) gazdag kulturális és sportprogramját, szociális tevékenységét, '56 szellemiségéből eredő elzárkózását az akkori Magyarok Világszövetségétől és az elnyomó kádári rezsimtől, az egyesületi élet új szakaszainak jelentőségét: névváltoztatás (1967), központi szövetségi tagság (1980), a Gráci Magyar Újság szerkesztése és kiadása (2009), valamint a magyarországi változások kihatását az egyesületi és a gráci magyar életre.

Az est második felét Csonka Vince (cselló) és Hribik Noémi (zongora) vezette be Beethoven szonátával. Ugri Mihály olvasta fel Dr. Varga Sándor emlékeztető beszédét, (aki akadályozása miatt nem tudott személyesen megjelenni). A bevezetőben a hősi halottakon kívül említést tett a szabadságharc még élő résztvevőiről (Wittner Mária) és a nyugati nagyhatalmak szerepéről, az anyanyelvet és 56 szellemiségét ápoló menekültekről. Nyomatékosan szólt a megtorlás kegyetlenségéről, példának hozta Mansfeld Péter és Tóth Ilona kivégzését. Foglalkozott a jogsértő perek felülvizsgálatával és semmisség nyilvánításával, a felelősségre vonás kérdésével, a magyar társadalom kettészakított állapotával. A megtorlásokért felelős személyek felelősségrevonása csak 2011 óta lehetséges, miután az embriességi ellenes bűncselekmények elévülhetlensége bekerült a magyar jogrendbe. Hova jutott az ország az új rendszerbe átmentett kommunista elit

politikai hatalmának a gazdasági hatalomba való áttranszformálásával? 2002-től nőtt az adósságspirális. Az ország lakossága a hitelezők kezében. A csőd szélén álló ország a különadó miatt kegyvesztett lett a pénznagyhatalom szemében. Brüsszel kettős mércével mér. Ezek napjaink kihívásai, vagy azt is mondhatnánk Magyarország függetlensége a tét, mint 1956-ban.

A nagyszámú hallgatóság befejezésül elénekelte a Himnuszt.

56-ra és Mindszentyre emlékeztek Alsóőrön

Október 23-át megünnepelni már hagyománnyá vált Alsóőrön, a Magyar Média- és Információs Központban. Az idén új szemszögből világították meg a forradalom és szabadságharc előzményeit, fordulatait és következményeit: a 120 évvel ezelőtt született Mindszenty József hercegprímás életútján keresztül. Az előadó, Dr. Radics Éva rámutatott arra, hogy mivel a keresztényellenességet egész Európában egyre inkább széles körben elfogadják, sőt támogatják, ma is szükség lenne olyan egyházi és közéleti vezetőkre, akik Mindszenty bíboros úr ars poeticájának jegyében – Istenért, Egyházért, Hazáért – élnek. A műsor keretében elhangzott Nagy Gáspár: Előkészület az imához és Tollas Tibor: Mindszenty c. verse. A hercegprímás szavait Kacsó Konrád olvasta fel, gyönyörűen szavalt Binder Gyöngyi, s az iskolák 1948-as államosítására Dr. Radics Jenőné emlékezett vissza. A Boldogasszony anyánk – mely régen a magyar himnusz volt – közös eléneklése után mindnyáján megtekintették a Mindszenty – A fehér vértanú c. filmet, melyet Koltay Gábor rendezett. Az est végén a szüfolásig megtelt terem közönsége hosszú percekben át döböntően hallgatott, mely többet jelentett minden tapsviharnál.

(krónikás)

56-os emlékmű avatása Halászáiban

2012. október 25-én a szigetközi Halászáiban mintegy 150 emlékező jelent meg az 1956-os mosonmagyaróvári sortűz két helyi áldozatának, Sipos Gyulának és Szuhányi Józsefnek a tiszteletére állított emlékmű felavatásán.

Az ünnepséget Süli Józsefné a Hagyományörző Egyesület elnöke és Majthényi Tamás polgármester nyitották meg.

A megemlékezés szónoka Csáky Pál felvidéki politikus és író volt, aki beszédében kiemelte, hogy forradalmaink és szabadságharcainkat ugyan mindig vérbe fojtották, ezeknek mégis történelemformáló erejük volt és a szabadság szeretetének szelleme tovább élt a magyar nép lelkében. Ezt a lángot kötelesek vagyunk mi is a jövő nemzedékének átadni.

A közadakozásból létrejött emlékmű, mely Fittler Ottó alkotása, a halászi Egészségház előtti téren került elhelyezésre. A tadosi vörösmárvány tömbön a két ártatlan áldozat nevének felvéssénél túl, lövés és repesznyomok utalnak az 56-os mosonmagyaróvári vérengzésre, amikor golyózáport zúdítottak és kézigránátokat dobtak a forradalmat éltető fegyvertelen tömegre.

A megemlékezés az emlékmű felszentelésével és a Himnusz közös eléneklésével ért véget.

HORVÁTH S. EDIT

Kiemelkedő eredményeket ért tanárok elismerése

A Richter Gedeon gyógyszergyártó cég Magyarország legnagyobb farmaceutikai cége, amely 111 éves hagyománnyal rendelkezik. Termékeivel és üzleti érdekeltiségeivel a világ öt földrészén van jelen. Gyáraiban mintegy 200 féle orvosságot állítanak elő, 400 féle csomagolásban, amelyeket idegrendszeri megbetegedéseknél, szív és érrendszeri panaszoknál, az onkológiai betegek kezelésénél, valamint a nőgyógyászatban alkalmaznak.

A cég vezetése nagy súlyt fektet az ismeretterjesztésre, az emberek tájékoztatására is. Ebből a célból hozták létre 1999-ben alapítványukat, amelynek egyik küldetése a kémia oktatásában kiemelkedő eredményeket elérő tanárok elismerése és díjazása. A Magyar Kémia Oktatásért díj a közép és általános iskolai kémia tanárak jutalma mindazért az erőfeszítésért, amelyet e tantárgy és tudományos terület népszerűsítéséért tesznek. Az alapítók és a díjat odaítélő kuratóriumi tagok nem titkolt célja, hogy minél több fiatal, diákot megnyerjenek e tudományágnak, hiszen tudják, hogy a gyógyításban és a gyógyszeripar fejlesztésében korlátlanok a feladatok, végtelenek a kihívások. Mindehhez elengedhetetlen az ifjú szakemberek képzése, az utánpótlás nevelésének támogatása.

Az alapítvány céljainak megvalósítása érdekében három tagból álló kuratórium működik, a díjazottak kiválasztása pályázati úton történik.

Az idén tizenegyedik alkalommal odaítélt díj átadására Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémián került sor, és ezúttal az öt díjazott között két határon túli tanárt is üdvözölhettünk. A díjátadó ünnepség során oklevelet és 400 ezer forintos jutalmat vehetett át Nagy Mária, Pécsről, aki a Kodály Zoltán Gimnázium tanára, Sipos Judit Debrecenből, aki a Vegyipari Szakközépiskola tanára, Horvát József Szentesről, aki a Kiss Bálint Református Általános Iskolában tanít, Kiss Szil-

via, Dunaszerdahelyről, aki a Szabó Gyula Alapiskola tanára és Halusz Magdolna, Munkácsról, aki a Szent István Katolikus Liceumban oktat.

Az öt tanár közös jellemzője, hogy mindannyian a hivatalos tanórákon. a kötelező tananyagon kívül is sokat foglalkozik tanítványaival. Szívügyük választott szakterületük alapos megismertetése a gyerekekkel, a tehetségek kiválasztása, és a velük való messzemenő törődés. Számos verseny szervezése, publikációs tevékenység fűződik személyükhöz. Nagyon magas szakmai igényességgel dolgoznak, tanítványaik életútját, fejlődését a későbbiekben, az alma mater elhagyása után is nyomon követik. Többüknek nem ez volt az első elismerése, de mindannyian megegyeztek abban, hogy a Magyar Tudományos Akadémia falai között átvenni, komoly szaktekintélyek értékelése után, sok hasonlóan sikeres pedagóguskolléga közül kiemelten kiérdemelni a díjat, ugyancsak remek elismerésnek számít.

Az ünnepség része volt a kitüntettek szakmai értékelése mellett egy-egy volt tanítványuk visszaemlékezése az együtt töltött tanórákra, versenyekre, de még diákcsínyekre is.

Külön dicséretes, hogy a Richter Gedeon Alapítvány figyelemmel kíséri a határon túli kémia tanárok tevékenységét is. A felvidéki tanárok véleményét ismerve állíthatom, hogy egy-egy ilyen és hasonló elismerés, díj meg sokszorozza erejüket, lelkesedésüket, és hitüket ezekben a különösen nehéz időkben, amikor a pedagógusok szakmai és anyagi elismerése Szlovákiában enyhén szólva botrányos. Bizunk benne, hogy a további években, az elkövetkező időszakban is bőven lesznek olyan kémia tanárok, akik érdemesek lesznek a magas, rangos kitüntetésre, és találunk közöttük a mostanihoz hasonlóan a kisebbségben élők és munkálkodók közül is néhányat.

BENVÁK MARIA

Tőzegfalú viking házak

A nemzeti államok és a nemzetiségi kérdés

Folytatás a 2. oldalról

Balkán szétaprózottságát és kiszolgáltatottságát a külső imperializmusoknak. Csehszlovákiát is életképesnek tekintette, mert a demokratikus politikai rendszerbe a nemzetiségi jogok garanciáit is belelátta. Talán szólnunk sem kellene arról, hogy lassan egy évszázad múltán, mennyire idealisztikusak, papíros íűzek voltak egyes elgondolásai. Nem bizonyította a történelem, hogy a nagy gazdasági egységek, automatikusak, nagyobb konfliktusok nélkül képesek lennének megoldani a nemzetiségi kérdést. Túl-ságosan nagy hatást tett Jászi nézeteinek alakulására az Amerika-élmény. A közép-európai kis nemzetek (például az általa rokonszenvenl kísért románok) nacionalizmusából kiábrándulva már nem „*keleti Svájcban*”, hanem „*Európai Egyesült Államokban*” gondolkodott.

Visszatérve 1912-es monográfiájára, megállapítható, hogy alapkonceptiója a kérdés vonatkozásában mégsem elavult, legfeljebb a jogok megőrzését garantáló feltételek megteremtésének lehetőségében tévedett. A német és az orosz imperializmus hosszú évtizedekre levette a napirendről nemcsak a nemzetiségi kérdést, hanem a demokratikus európai szövetségi állam létrehozásának tervét is. Az asszimilációra és a nemzeti kérdés dinamikus változásaira vonatkozó következtetései viszont napjainkban is használhatóak. Könyvében részletesen ismertette a nemzeti államokban végbemenő asszimilációs folyamat minden kisebbségi érdeket maga alá gyűrő erejét. Példája ugyan elsősorban a magyarországi gyors államnemzeti irányú beolvadás statisztikai bizonyítása volt, ami a magyar állam szétszakítása után megszűnt, de az asszimiláció tovább folyt az új nemzetállami keretekben. Ahogyan a dualizmus korában a magyarság beolvasztó ereje érvényesült spontán és erőszakos elemeket vegyítve, 1918. után a szomszédai jutottak ennek az eszköznek a birtokába. Kedvezővé vált államjogi helyzeténél fogva a magyarság, 1867 és 1910 között csaknem megduplázta lélekszámát, azt 6 millióról 10 millióra emelvén. Az asszimilációs nyomás alól felszabadult egykori magyarországi nemzetiségek – új határaik között – még ezt is felülmúlva voltak képesek gyarapodni. A szlovákság például a jelenlegi Szlovákia területén 90 év alatt (1920 és 2010 között) egyenesen megháromszorozta demográfiai bázisát. Lehet, hogy a 30 millió magyar ábrándját kergető magyar nacionalisták (Rákosi Jenő, Beksis Gusztáv, Hoitsy Pál) nem is tévedtek olyan nagyot, amikor tapasztalták a magyarrá asszimilálódás és természetes szaporodás látványos ütemét? A sötét fellegeteket hordozó második világháborús „közjáték” után visszaállított nemzeti keretek között, amikor ráadásul demokrácia-hiányos évtizedek következtek, tovább folytatódott az államnemzetek terhódítása. Jászi Oszkár 1912-ben a magyarországi nemzeti kisebbségek jogainak hiátusait és a rájuk nehezedő asszimilációs nyomást kárhoztatta. Trianon után megfordult a helyzet, mert a szomszédos országokba került magyarok kerültek hátrányos helyzetbe, ami az 1989-91-es nemzetközi rendszerváltozás, sőt az EU-hoz történt 2004. évi csatlakozás után is fennmaradt.

A magát nemzeti jobbközéphez soroló magyar kormányzat 2010 óta látványosan napirenden tartja ezt a kérdést. Meglepo talán a politikában járatanok számára, hogy elsősorban belpolitikai okokból! A kettős állampolgárság megszerzésének kitágult lehetősége, egészen a magyarországi parlamenti választásokon való részvételi jog megadásáig, bizonyítja ezt. Jól érzékelik ezt azok a határon túli magyarok, akik jövőjüket szülőföldjükön képzelel el és kezdenek elfordulni a számukra sokat ígérő, de csak keveset adó, a magyar állampolgársághoz kötött identitás-megőrzés lehetőségétől. Kényes egyensúlytalanság alakult ki tehát a mai magyarságpolitikában, ugyanis a nemzetiségi jogok „archimedeszi” ideálja szinte kizárólag az anyaországhoz kötődik. Fel is gyorsult a magyarok kívándorlása az anyaországba. Az utóbbi két és fél évtizedben kb. 300 ezer magyar vándorolt át Magyarországra, s egyes volt magyar többségi területek szinte kiürültek. A kettős állampolgárság intézménye – eredeti céljával szemben – kontraproduktívvá kezd válni, mert

ugyan lehetővé teszi papíron a magyarnak maradáást, de azt a gyakorlatban csak az anyaországban lehet kamatoztatni. Románia és Szerbia viszonylag türelmesen viszonyul az új helyzethez, vezetői pártállástól függetlenül átlátják, hogy a budapesti jogi próbálkozások a magyar identitás megvédésére vonatkozóan csak ideig-óráig lehetnek hatásosak. Szlovákia és Ukrajna, bizonyára amiatt, hogy nemzeti létében veszélyeztetettebbnek látja magát, mereven elutasítja a magyar kísérletet. (A szlovák politikai elit országát – nem alaptalanul – még mindig kicsinek és nemzeti identitásában, elsősorban a benne élő magyarok nagy száma és aránya miatt, veszélyeztetettnek érzi. Képzeliük el azt a helyzetet, ha hazánk északi határvidékét kb. egymillió szlovák népesítené be, támogatást kapva anyaországából nemzeti identitása megőrzéséhez!) Ukrajnát nem a magyar nemzetiségi probléma aggasztja, hanem az orosz kérdés miatt nem teheti precedens értékűvé a határ menti magyarok érdekeinek érvényesítését.

A határon túli magyarok és vezetőik, ha nem is látják át a maga bonyolultságában ezt a helyzetet, érzik, sejtik, hogy nehéz választás elé kerültek. Azok, akik különböző okok miatt (vegyes házasság, a gyermekek államnemzeti nyelvű iskolába járatása, kisebbségi szorongás, elzárkózás a kitelepedéstől vagy a magyarországi munkavállalástól stb.) az asszimiláció valamelyik fokára eljutottak, már nem tekintik érdekeik optimális képviselőinek az „etnikai” pártokat, és ahogyan a legutóbbi országgyűlési választások Szlovákiában, Romániában és Ukrajnában megmutatták, a békésebbnek, nyugodtabbnak tekintett lassú asszimilációs utat részesítik előnyben. Identitásukat egyre kevésbé kívánják megosztani állampolgári hűségük és az anyaországhoz valamint nemzeti kultúrájukhoz való kötődéssel.

Az Európai Unió, bár vezetői jóhiszeműen, de kevés eredménnyel támogatják az új tagállamok felzárkóztatását, állampolgáraik európai identitásának megteremtését, modernizációs programjukat eddig nem tudták megvalósítani. A közép- és kelet-európai nemzetek állampolgárai identitásának legfontosabb kötőanyaga továbbra is a nemzeti-etnikai hovatartozás maradt. Ez a körülmény nem kedvez a nemzeti kisebbségeknek. Nem ismerik el őket államalkotó nemzetnek. Ha tisztelik is általában emberi jogait, azokat nem terjesztik ki a szabad és korlátozás nélküli nyelvhasználatra a már Jászi által 100 éve is felsorakoztatott 3 kulcsfontosságú területre. Sőt, az állam nemzeti jellegét törvényekkel, rendeletekkel erősítik, és akkor még nem beszélünk a többségi lakosság nemzeti türelmetlenségéről, ami könnyen érvényre jut a közigazgatási határok kisebbségekre hátrányos megállapítása miatt, és azért, mert az archimedeszi elvárás nem terjed ki a gazdasági és az üzleti életre. Ez, ahogyan Jászi Oszkár kifejtette, tulajdonképpen csak egy kantonális, a méltányos nemzetiségi elhatárolódást lehetővé tevő struktúrában lenne lehetséges, mint Svájcban, vagy lényegében Dél-Tirolban, az Aland-szigeteken és részben Katalóniában. Ez a példatár az autonómia kérdését veti fel, amelyet Közép-Európában az államnemzeti többség nem fogad el addig, amíg nincs tisztázva és paragrafusokba foglalva, hogy az csupán az öngazgatást jelenti, nem az örendelkezést, azaz az államtól való elszakadás jogát. Az európai identitás tehát egyelőre nem képes a nemzeti identitások helyébe lépni a térségben. Az átmenetinek szánt magyar koncepció, az államnemzeti határokon átlépülő „diaszpóra-identitás” (Schöpflin György) nemzetközi szintű elfogadtatására nézve eredménytelen. Már csak annál az egyszerű oknál fogva is, hogy kisebbségi nézet Európában, mert jelentős arányú és tömegű határon túli nemzeti kisebbségi helyzet a kontinensen a magyarokon kívül csak az oroszokra jellemző a Szovjetunió felbomlása óta. Az oroszok pedig köztudottan még sokáig nem fognak az EU tagjainak sorába lépni. Az EU identitáspolitikája már régóta nem a történelmileg meghaladottnak tekintett nemzeti kisebbségi, hanem a bevándorlás tömegesedése által gerjesztett etnikai-vallási problémák megoldására irányul.

Szabó A. Ferenc

KÖDÖBÖCZ GÁBOR

A költői lakozás változatai

Laudáció helyett a hatvanéves Cseh Károlynak

„Kedves, halk szavú vidéki Orfeusz”, „magányos, monogám Casanova”, „Matyó-földön újjászületett Szindbád” – mondják az ötvenéves Cseh Károlyt köszöntő írások. Ezek a lételalátalos gyorsfényképek a művészi-emberi karakter esszenciális ismérveit, az esztétikai létmód lényegi vonatkozásait ragadják meg. Az életszépségnék és életszentségnék elkötelezett költő-műfordító recepciójában meghatározó súlyú értékelések (Cs. Varga István, Bertha Zoltán) utóbb is a lélekklángra figyelő, a legeszményibb vágy- és célképzetek cengőszavát követő költőként láttatják Cseh Károlyt.

A lélektelen antilíra, a posztmodern amnézia korában „valamiféle éteri, kozmikus töltetet hordoz magában a költő, és azt teszi, amit a szíve diktál. Számára a létezésre adható egyetlen lehetséges válasz a versírás és versfordítás”. S miként önnön transzcendenciájára, saját növésstervére figyelő verseiben, versfordításaiban is az eszményi minőséget célozza meg. Elsősorban azokra a versekre koncentrált, amelyeknek „atmoszférája, hangulata, aurája van, és a holdudvara is szép”. A búkkaljai költő létszerelmes lírájában „belső és felső fényeknek töltkeznek az eleve szakrális holdudvarú színhelyek és térségek, a templom vagy a temető és környéke, de a táj többi része is valamiképpen megszentelődik, transzcendentális dimenziókba emelkedik. Hely- és szívközelségben fénylenek Cseh Károly szavai”.

Az immáron negyven éve publikáló Cseh Károly minden ízében modern, de csöppet sem posztmodern költészete a hagyományos élménylírának újszerű érzékenységgel, látomásos, mitizáló technikával való meghaladását jelenti. A verseiben tárgyiasuló esztétikai magatartás az artisztikus, zenei formákat kedvelő létköltészetben belül jelöli ki a helyét. A mezőkövesdi költő létezőkéklésében a dionüszosi és apollói vonások egyensúlyra törekvő kettőssége adja a lételjesséig ígétét. Miként egyik vallomásában mondja: „A vers mindig élni tanít, az ősi szép és igaz harmóniája felé sarkall, és egyúttal kiváltzza meghittségével az érdes világot”. Cseh Károly kilencvenes évekbeli kötetei (*Aranyháló*, 1992; *Ketten a kertben*, 1995) kiváltképpen sikeresen, maradandó művészi érvénnyel valóstítják meg a fenti hitvallást.

Az *Aranyháló* című kötet verseinek (például *Lefelé a hegyről; Ketten a kertben; Ausonius délutánja; Szep-tember tilosa*) képzetköreiben az antikos és biblikus jellegű metaforizáltság a lírai alaphangulat betajolálásán túl a kötetbeli versek belső és külső idejét is kitágítja. Másjellegadó darabokban (*Aranyorsó; Nyári merénylet; All egy asszony; Nyíltak a pillanatok; Hellén ígétet*) a hellenikus költői magatartásba ágyazottan dajkálódik föl egy hihetetlenül masszív magánmitológia, ami időtlen derűjével és idilli tisztaságával a kötet egyik legalapvetőbb értéke. Emellett az aranyban-ezüstben viládozó színszimbolika, valamint a kompozíciós eljárás-ként és világképi rendezőelvként alkalmazott szám-misztika ragadja meg a figyelmünket.

A negyvenöt verset számláló kötet világképi-poétikai szempontból legulsúlyosabb költeményei a verses-könyv archimédeszi pontjait is kijelölik. Közülük is kiemelendő a különösen virtuóz nyitódarab (*Ausonius délutánja*), amely a szépség és az időtlen derű apológiája. A verszárlat a magasabb lelki szférák mágikus erejével sugározza az örök költői vigaszt: „Higgyétek el/ megörzi a szépség lávája mindent/ megörzi a vers a múlandót/ S talán engem is ez a táj/ mint vert birodalom vert aranypénze/ a császár alakját”.

Az *Aranyháló* nagy műgonddal megformált szerelemképe (szelid erotika, szenvedélyes érzékiség, kölcsönös egymásra utaltság) a kortárs művek relációjában is igen figyelemreméltó érték. A lobogó belső tüzekben is öröklétre figyelő szerelmi tematika Cseh Károly költészetének egyik legerőteljesebb szólama. (Lásd *Nyíltak a pillanatok; Fehér ígétet; Csillaghullás; Teremtés; Véletlenek.*) Műfajilag, formailag is ropant széles skálán mozogva (haiku, helyzetdal, prózavers, látomástöredék, trapézvers, életkép, idill, bib-

liai parafrázis) tárgyiasul a férfi-nő viszony az első pár felvillantásától (*Ketten a kertben*) Philemon és Bauchis legendáján át (*Hellén ígétet*) a beteljesülés rebbenékeny boldogságáig (*Fény-tisztás*), a minden-kori páros magányig (*Aranyorsó*) és a fenyegetettségig (*Fehér nesz*). Végső soron a szerelem misztériumában megélhető EGY-séget és KÉT-séget, az örök nőt és örök férfit ismerhetjük meg az olvasott művekből.

Cseh Károly *Ketten a kertben* című kötetében „átmentett Éden-ragyogásait” adja közre azzal a törekvéssel, hogy „a Szerelmet átvigye a túlsó partra”. A harminchárom saját alkotást és tizenhét műfordítást tartalmazó verseskönyv a szerelem misztériumáról nyújt élményszerűen gazdag keresztmetszetet. A kétségektől persze a költő sem érintetlen, de neki legalább megvan az a kiváltsága, hogy a versek oltárába szökve dacolhat a feledéssel. Mert a jó vers oltalom, a szépség hatalom, mely örökléte adhat a költőnek. Egy régebbi beszélgetésből idézem Cseh Károly ide vágó észrevételét: „Egy-egy jól sikerült vers megírása után zenél bennem a lét öröme”.

A Ketten a kertben legmaradandóbb esztétikai érvénnyel megformált költeményei átgondolt rend szerint sorjáznak, s a verseskönyv tartópilléreit is kijelölik: *Ádvent; Virradat felé; Asszony a kertben; Zsol-táros ragyogás; Lefelé a hegyről; Kapu. Aranyorsó; Lepke és őspáfrány*; továbbá a műfordítások: *A hó; Két part; Éjti dal; Perzsa misztikus nő imája; Szerelmesversek*. A felsorolt művek közül virtuozitása miatt külön is kiemelendő az *Asszony a kertben* című vers, amely valóban érzéki csoda, hiszen - a kötet egészét leképező módon - a tiszta artisztikumkép-zés jegyében született. Az entuziazmus áhátata, az egzaltáció kegyelemteljes személytelensége révén válik ez a mű a véges dolgok végtelen visszfényt meg-ragadó szépség és éteriség apológiájává. Íme, a Maria Pawlikowska emlékének ajánlott vers teljes egészében: „Léda vagyok. Hanyatt fekszem a kertben./ Sörénylő hajam, sugárzó szél lebben./ Hattyú-felhők ringnak a messzibe el./ tengerzik köröttem kéken az idő,/ smaragdlik a fű, mint lelkes drágakő./ s lepke-vitorlás leng. Csak Ő nem jön el./ aki szárnyával fehéren átölel”.

A mágikus, mitikus és empirikus létélmények között közvetítő költői világban a szerelem egyszerre ősi és modern teljessége jelenik meg. A domináns poétikai elvként érvényesülő szimultaneizmus egymástól távoli képzetkörök összekapcsolásával a versek horizontját, időszerkeztét és konnotációs tartományát hallatlanul kitágítja. Mitikus élmények, antik mozzanatok, bibliai allúziók, ősi kozmológiai-kozmogóniai törvények keverednek jellegzetesen huszadik századi világképi elemekkel, s egymás közegében feldúsulva válnak mind komplexebb jelentések hordozóivá.

A teremő csodának és mágjának lehetünk tanúi ebben a kötetben is. A szerelem rituális jellegét, szakrális természetét varázsolják elénk a versek, hiszen a szerelem nemcsak szexus, de a megváltás és megszentelés alkalma is. A szerelem végső soron a létezés mélységeinek megértése. A szerelem annak a megértése, hogy a világ nem eseményekből, hanem összefüggésekből áll. A legtündöklőbb összefüggés pedig a kölcsönösség kell hogy legyen. Cseh Károly - amint azt utóbb megjelent kötetei (*Bibliás föld; Toronyíránt; Gesztenyeké ideje*) is tanúsítják - túl van ezen a felismerésen.

Az őszikéhez közeledve mire is vágyhat, mit is remélhet az aranylő-ezüstlő fény-tisztások, a külső-belső ragyogások ígétetében élő, az Éden romlatlan idilljét újraálmódó hatvanéves költő? Legfőképpen talán vénasszonyok nyarával áldott, szép őszi napokat, napfordulókat, szíve szerint való, jó fényeket hozó éveket, évfordulókat, s mindeközben töretlen alkotókedvet, verseire fogékony olvasókat és jól megérdemelt sikereket. Szívem minden szeretetével kívánom hát Cseh Károlynak, hogy összes dédelgetett vágya úgy teljesüljön, ahogyan azt Ő szeretné!

Karcsi, kedves, Isten éltessen sokáig, és csinálj úgy, mint a napóra: csak a derűs órákat számold!

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
Újévi Koncert – St.Pölten, Festspielhaus; 2013. jan. 1.
Grafeneggi advent: vegyes zeneprogram és művészpiac – Grafenegg, Schloss, Park; dec. 6–9.
Adventi piac – Gaming, Kartause; dec.1–9.
Szilveszteri Bál – Biedermannsdorf, Jubiläumshalle; dec. 31.
Alsó-Ausztriai Népviseleti Bál – Grafenegg, Auditorium, Reitschule; 2013. jan. 25.
Boroszgádzák bálja – Retz, Stadtsaal, Hotel Althof; 2013. febr. 2.

Bécs
P.I. Csajkovszkij: A diótörő, Rudolf Nurejev koreográfiája, balett – Staatsoper; dec. 23., 25., 27., 28.
K. Hacsaturján: Cippolino, gyermekbalett – Staatsoper; dec. 8., 9.
W.A. Mozart: Varázsfuvola, bábszínház – Marionettentheater Schloss Schönbrunn; dec. 1., 2., 8., 9., 15., 16., 22., 23.
I. Miksa, az utolsó lovag, vezetés gyermekeknek – Albertina; dec.2, 15:30–18:00
Művész- és adventi piac – Karlsplatz; dec. 23-ig
Hagyományos Bécsi Karácsonyi piac – Freyung; dec. 23-ig
Karácsonyi falu – Schloß Belvedere; dec. 23-ig, Maria Theresien-Platz; dec. 26-ig, Altes AKH Universitätscampus; dec. 23-ig
Bécsi Karácsonyi piac – Spittelberg; dec. 23-ig
Karácsonyi piac – Mahlerstrasse, bei der Oper; dec. 31-ig
Karácsonyi piac, Latin-Amerikai kiállítókkal – Österr. lateinamerikanischen Institut, Europa-Saal; dec.14–16.
Első Bécsi Karácsonyi Bál - Arcotel Wmberger; dec. 22.
Le Grand Bal – Wiener Hofburg; 2013. jan. 11.
Szilveszteri Gála – Palais Ferstel; dec. 31.
Szilveszteri Bál – Vienna Merriott Hotel; dec. 31.
Stájer Bál – Wiener Hofburg; 2013. jan. 11.
112. Cukrászbál – Wiener Hofburg; 2013. jan. 17.
91. Virágbál, Motto: mesebeli bál éjszaka – Wiener Rathaus; 2013. jan. 18.
Hrvatski bal, Bécsi Horvát Bál – Parkhotel Schönbrunn; 2013. jan. 19.
Bál a Louis Braille házban – Louis Braille Haus; 2013. jan. 19.
15. Bécsi Szlovák Bál – Radisson Blu Palais Hotel; 2013. jan. 19.
Patikusbál – Wiener Hofburg; 2013. jan. 19.

Bécsi Rendőrbál – Wiener Rathaus; 2013. jan. 25.
67. Pannonbál – Parkhotel Schönbrunn; 2013. jan. 26.
11. Lengyel Tavaszi Bál – Palais Ferstel; 2013. jan. 26.
63. Bécsi Orvosbál – Wiener Hofburg; 2013. jan. 26.
Vadászbál – Wiener Hofburg, Spanische Hofreitschule; 2013. jan. 28.
Bécsi Szívványbál – Parkhotel Schönbrunn; 2013. febr. 2.
Bécsi Gazdasági Bál – Wiener Hofburg; 2013. febr. 2.
Operabál – Wiener Staatsoper; 2013. febr. 7.
Rózsabál – Palais Auersperg; 2013. febr. 7.
56. Bécsi Kávémérő Bál – Wiener Hofburg; 2013. febr. 8.
19. Menekültbál – Wiener Rathaus; 2013. febr. 8.
Bonbonbál – Wiener Konzerthaus; 2013. febr. 8.
Johann Strauß Bál – Kursalon; 2013. febr. 9.
Ausztriai Romák bálja – Haus der Begegnung Döbling; 2013. febr. 9.
Jogászbál – Wiener Hofburg; 2013. febr. 9.
Rudolfina-Redoute – Wiener Hofburg; 2013. febr. 11.
Valentinbál – Louis Braille Haus; 2013. febr. 15.
63. Bécsi Tűzoltóbál – Wiener Rathaus; 2013. márc. 2.
6. Diversity Bál – Kursalon; 2013. ápr. 27.

Burgenland
Újévi Koncert – Eisenstadt, Kulturzentrum; 2013. jan. 16.
Újévi Koncert – Mattersburg, Kulturzentrum; 2013. jan. 11.
Zongora hangverseny – Raiding; 2013. jan. 25.
Nicole Beutler, sanzon-est – Eisenstadt, Kulturzentrum; 2013. jan. 24.
Adventi piac – Eisenstadt, Schloss Esterháza; dec.14–16.
Adventi piac – Eisenstadt, Fußgängerzone; dec. 24-ig
Adventi piac – Bad Sauerbrunn, Kurpark; dec.1–23.

Európa ajánlat
Design Gallery 12, Järvi & Ruoho: Light Treatment, fény-installáció, a kiállítás része a World Design Capital Helsinki 2012 programnak – Helsinki, Design Museum, Korkeavuorenkatu 23, Finnország; dec. 7. – 2013. jan. 13.

Öt kontinens egy ajánlat
Opera Gala on New Year's Eve, galámsor – Sydney, Opera House, Concert Hall, Ausztrália; dec. 31.

Válogatta HOMONNAY LEA

In memoriam Domokos Pál Péter (1901–1992)

Aki a magyar népköltészet ismereteinek és járatosságának birtokában van, s azt hallja, hogy moldvai csángó vagy bukovinai székely, egészen bizonyos, hogy azonnal Domokos Pál Péterre is gondol.

Neve szimbólum Magyarországon, Erdélyben és Moldvában, de a világon szétszóródott magyarság körében is.

Két évtizede hunyt el a neves zenetörténész, s a moldvai (csángó) magyarság elismert kutatója. Egyes irodalomtörténészek által fémjelzett születési helyét a Csíksomlyóhoz közeli Csobotfalvát jelölték meg. Saját szavaival ezt a téves megnevezést emígy helyesbíti: “En nem Csobotfalván, hanem Csíksomlyón születtem 1901. június 28-án Péter és Pál napján – innen a keresztnemem.” (Hajdú D. Dénesnek adott interjú 1981)

A szorgalmas székely kőműves apa és az egykoron a brassói százoknál szolgáló édesanya hat gyermekáldással ajándékozta meg a Domokos családot, s akik közül Pál Pétert is Csíksomlyón írták be az anyakönyvbbe.

Gyermekeveit így beszéli el: “Szegénységünk ellenére gondtalanul boldogító emlékekkel teltek el. Szegénység? Nem éreztem. Akkor még nem volt ilyen anyagiás az emberek gondolkozása. A Szent Péter és Pál templomunk kántora hamar felismerte, szépen csengő fiúgyermek szoprán hangom, s kedvelté váltam az orgona mellett. Mikor tanítóképző bátyám hegedűt hozott a házhoz, ekkor érelődött bennem, hogy megtanulok hegedülni is.”

Talán e korszak tekinthető a zene iránti kibontakozás gyökérhajtásainak, alig hatéves korában, amikor elkezdí az elemi iskola első osztályát. Szeretett tanítónőjére és a zeneoktatójára így emlékezett: “Családom mellett ők fogták a kezemet, és indítottak útnak.”

Az elemi osztályokat és a középiskolai tanulmányait a Csíksomlyói Tanítóképző Főiskolán végezte, és a Budapesti Polgáriskola Tanárképző Főiskoláján (1926-ban) fejezte be.

Még abban az évben (1926) a Hunyad megyei Vulkánban nyert tanítói állást. Az oktatás terén szerzett kiváló pedagógiai munkájának elismerésével 1933-ban egyházmegyei tanfelügyelői kinevezést kapott. Észak-Erdély visszacsatolása után (1940–44) között a Kolozsvári Állami Tanítóképző igazgatójaként végzi felsőoktatási pedagógiai munkáját.

Bartók és Kodály munkásságának lelkes híve, és tevékenységük folytatójaként ők serkentették a Magyar zenei emlékek felkutatására, s közzétételére.

1929-ben állás nélkül maradt, s elindult Moldvába, hogy ott a Bartók Béla által ismeretlennek

minősített csángó népzénét felderíthesse. Az útja során szerzett tapasztalatok azonban rádöbentettek arra a megállapításra, hogy nem elégedhet meg a moldvai magyarok élő népi kultúrájának feltérképezésével, hanem meg kell ismertetni a csángó magyarságot történelmükkel és sorsukkal is.

“Vándorapostol módjára járta be a moldvai falvakat, és gyűjtötte az ottan élő magyarságra vonatkozó társadalmi és néprajzi anyagot.” (írta róla Szabó T. Attila)

Megírja irodalmi alkotásainak egyik legrangosabb művét: “A moldvai magyarság” című könyvét, amelyben az évszázadokon át kialakult csángó magyarság társadalmi és történelmi viszonyait számos hiteles, kordokumentációs írások alapján tárta fel.

A könyv 1931-ben került nyomtatás alá. Csíkszeredában tíz év alatt négy kiadást ért meg. Az újabb kiadások megjelentetését nem csupán az indokolta, hogy szinte hozzáférhetetlené vált a nagyszámú olvasók számára, hanem a feltárt újabb dokumentumok alapján jelentősen átdolgozta a művét. Ezt példázza a negyedik bővített kiadása, amelyben újabb 120 csángó balladát és 89 népdalt közölt e kötetben. Könyvének kiadása élénk visszhangra talált, úgy Budapesten, mint Erdélyben. Több mint ötven méltató újságcikk közül legnagyobb hatású volt Herczeg Ferenc vezércikke a Pesti Hírlapban.

Közvetlen baráti kapcsolatokat ápolrt Márton Áronnal (1896–1980), az erdélyi magyarságot védelmező püspökkel, akiről megírja a „RENDÜLETLENÜL” című könyvét. Részletes, hiteles adatok, írások, levelek összegyűjtésével emlékeztet a kivételesen nehéz időkre eső püspökség megpróbáltatásaira, s a püspök tisztnat esztendő töltött börtön és házi őrizeti korszakára.

A könyv tartalmi értékéhez szorosan kapcsolódik Márton Áron püspök, mint a romániai jogfosztott magyarságának védelmezője, reményt nyújtó szavai: “a magyarság egy és oszthatatlan, éljenek tagjai a világ bármelyik pontján is.”

„Domokos Pál Péter annak az érzelmi kultúrájának volt a megőrzője, amelyet az erdélyi magyarság évszázados érzékenysége teremtett meg. Ezért aggályoskodásaival éppen a legidősebb gondok őrzője maradhatott mindvégig.” (Balogh Júlia – 1981)

A magyar népköltészet és azon belül a moldvai csángó magyarság felbecsülhetetlen folklórkin-cseinek gyűjtésével Domokos Pál Péter egy kerek, egész kulturális hagyatékokat rögzített a magyar folklorisztikának, s amellyel beírta nevét a magyar irodalom huszadik századainak korszakalkotó történelmébe.

RADULY FERENC

Jókai Anna köszöntése

80. születésnapja alkalmából

Nagyon tisztelt és szeretett Jókai Anna, Annus Néni!

Nem véletlenül esett a választás Személyére, amikor az 1956-os magyar forradalomra való emlékezést készítettük elő. Manapság talán sokkal inkább, mint máskor, nagyon nagy szükség van olyan személyek szavára, akik levitézlett ideológiáktól és mindenfajta pártpolitikától mentesen meggyőződéssel hirdetik, hogy hit nélkül nem csak értelmetlen, de elviselhetetlen is az emberi élet. A nemzethez, történetesen a magyar nemzethez tartozás minden fájdalmas csalódás és tragikus sorsforduló ellenére elidegeníthetetlen érték.

Ezeket az igéket hallhattuk szájából 2012. október 20-án Bécsben a Pazmaneumban. Felhívta figyelmünket az anyagiasság világában, hogy nem csak kenyérrrel él az ember. Bátor kiállás, amikor ma nem csupán az átlagember, hanem éppenséggel a népek eleje is a Mammonnak hódol. Kiállt a hűség és hősiesség mellett, ami nélkül az emberi, nemzeti közösségeknek nincs összetartó ereje.

Valójában kiért, miért is élünk? Öndicsőségünkért, vagy pedig azért, hogy embertársaink, nemzetársaink javán munkálkodjunk? Erre vonatkozóan, mint tanítómester személyes életével szolgáltat példát. Tudjuk, példák, példaképek nélkül nem hitelesek a szavak.

Elbizonytalanodásunkban nagyon is rászorulunk az ígére, a tanításra. Írástudó és tanár szólt hozzánk nagy lelki nyugalommal, olyan kisugárzással, ami valamenynyűnkre átáradt.

Mi itt Bécsben, Ausztriában sokszor elárvultnak érezzük magunkat nemzetünk nagyjai kiállása nél-

kül. Ezért üzenünk most a hála és köszönet hangján. Köszönjük a Bécsi Magyar Iskola diákjaihoz szóló üzenetét, a biztatást. Azok a fiatalok, akik 1956-ra emlékezően felléptek az emlékestén, egész életükön át emlékezni fognak arra, hogy az író, Jókai Anna szólt hozzájuk. Észrevéve a megemlékezésen szereplő „fehéringeseket” az alkotó is bizakodással telt el: szavaival visszaadta önérzetünket, bizakodásunkat.

Tudjuk, 1956 és 1848/49 gondolatkörében gondolkodik, tájékozódik. Tudjuk, hogy nem egyénekben, jelenkorban, hanem a jövőben méri az emberi élet értékét. Amit a ma írója nem tud véghezvinni, majd hatni fog életművével, emberi példájával a múltból merítve mutatja az utat.

A zászlóból el kell tüntetni a lyukat! Valóban, erre kell törekednünk mindnyájunknak. Az a lyuk üresség, a hiányosságokra emlékeztet folyton. Azon kell hát lennünk mindnyájunknak, hogy teljessé váljunk emberségünkben, magyarságunkban.

Az egyik legszebb negyvennyolcas dal utolsó versszakával köszöntjük és kívánjuk, éljen és hasson bennünk a múlt és emberi, írói példáján tanulva érlelődjön a jövő:

Azt is tudom nem én kezdtem,
Tudom, nem is én végezem.
Most is halnak és születnek,
Nem lesz vége az életnek.

Isten éltesse Jókai Annát az írói és tanárt!

Ausztriai Magyar Egyesületek
és Szervezetek Központi Szövetsége
Bécsi Magyar Iskola

Kovács István

A fény százada

Oláh Jánosnak – 2006 októberében

A lázadó ember
szobor-vigyázzban feszeng
cellája
falfirkája előtt,
amelyre könnyeket mart a salétrom-idő.
A sötétség szétáposott varangyai –
alvadt vérfoltok a cementpadlón.
A megalázottság küblijéhez tett
kannányi fénnel mosd fel őket...
„Magyarország börtön!” –
mondhatná Hamlet,
ha Kísérteteit
időben felismeri.

Egyszerűségében is
korszerűlen a kérdés...
Lehet-e az ember magában-valón
ember,
és lehet-e
maga ellen lázadó?
És lehet-e folyékony a fény,
amelyre a perzselt bőrű békák
látatlan kúsznak elő
az ínycsib szónokok
szép új világot
hirdető szájából?

A fény osztatlan,
mint a panoráma-ablak.
És a még több fény
– a költő utolsó kívánságaként –
halálos adag.
A felvilágosodás százada
– az éjjel-nappal fényben fuldoklók
tátogó és táguló köreiben –
mindent korszerűsít...
És miért ne éppen a börtönt?
Egyszeriben
hamis betlehemi csillagmintákkal
telehívta a föld:
leszállóterei bukott angyaloknak.
Az ajándék-dobozzá rácsózott emelet-sorokon
Rubik-kockaszerűen
ide-odatologathatók
a cellák...
És bennük a vonalkódos ember.

A felnőtt olyan,
mint a gyermek:
szeret játszani.
Ma a győtreimet
és a győztrést is
játéknak hiszi,
ahogy bónusznak
a semmit-látás képernyőjére
naponta odakozmált
kudarcát:
a nyomorúságaival
szórakoztató híreket.

Fehérre meszelt terem.
Egészséges tágasság.
Egészséges társadalom.
Nótától hasadozó hajnal...
Dallamok szertefoszló szemfedele alatt
hadseregek indulnak rohamra
a lövészárkoktól girlandos farsangi hómezőn.
A szanitécek elszomorodnak
a hirtelen beállt fegyvernagyváskor...
Ki tudja,
meddig böjtöl a halál?
Utána özőnvízként a spanyolnátha!

Még egészségesebb társadalmat! –
harsogják a legújabb kor
nagy járványai után
beavatottak.
Minden csupa verőfény
az utolsó órában.
Lefüggönyözött autók az éjszakában
és lefüggönyözött emelvény napfelkeltekor.
Rajta eltakart oszlop-mélyedése
a bármikor beillesztható bütfának,
amely most
a börtön-múzeumban kiállított
áldozatok és hőhérok között
a felejtés bűnével hitelesített
mérleg nyelve.

A gyűlöletből torkollattüzes
világmegváltások
századában éltünk.
Túl azon, amely
forradalmi módon
eltörölte volna a vasárnapot is.
Merthogy a munka tesz szabaddá,
az ördögös személytelenség,
nem az örökös tartozás –
családhoz,
baráti körhöz,
házához,
hithez.

A jól időzített haladás – fejlődés:
törzs-,
faj-,
gazdasági,
társadalmi,
tudományos,
kulturális,
civilizációs,
hadművészeti,
és lélek nélkül
lelki...

A haladás ma – állandó növekedés.
Emelkedő dísztribünjéről mind inkább belátni
a világrésznyi munkatáborokat,
a mindent elborító termelést.

Az életszínvonal
mint édeskés varázsige
az elnéptelenedett mesék idején,
amikor a páciens

Halászhajó Akureyri kikötőjében

SAÁRY ÉVA

FÖLDTANI ZARÁNDOKLAT IZLAND SZIGETÉRE

Valljuk be, nem sokat tudunk Izlandról, erről a 103.000 négyzetkilométer területű, Norvégia és Grönland közt félúton fekvő, nagy vulkáni szigetről, melynek északi csücskétől alig pár kilométer távolságra fut az Északi Sarkkör, s ahol nyáron állandó világosság, télen majd állandó sötétség uralkodik (karácsony táján csak 2 órát tart a fény). Pedig az első viking 840 táján tette lábát a déli öblök egyikének sziklás partjára, s így esett, hogy “milléneumukat” 20 esztendővel előbb ünnepelték, mint mi.

Azt sem tudjuk, hogy az ország óhatod része lakatlan, s a 210.000 emberből, aki több mint ezer év küzdelme után megmaradt (tizedelte őket a fekete himlő, a pestis, a kivándorlás!) 85.000 az ország fővárosában él. Történelmük - akárcsak a miénk - szabadságküzdelmek sorozata. Előbb a norvégek, aztán a dánok nyomták el, zsákmányolták ki őket, s teljes függetlenségüket csak 1944-ben tudták elnyerni.

Gondoljuk el: egy maroknyi nép, amely idegen uralom, természeti katasztrófák nagy megpróbáltatásai ellenére - él! És nem is akárhogyan. Itt, az elsőrt, apró tanyákon is mindenütt pisllákol a kultúra fénye. Láttam a ma falmúzeummá átalakított, tűzgefalu, mohával-füvel beült fedelű egykori parasztházakat. Az ágyak túl rövidék ahhoz, hogy felnőtt ember kinyújtózhassék bennük, de mindenütt van egy parányi harmónium, icipici íróasztal, faragott sakktábla, könyvespolc (Izland, többek között a költők hazája! Norvég, dán királyok innen hozatták dalnokaikat. A sagák és az eddák világhíresek), s természetesen rokka, szövőszék, sajtár, vajkőpülő. A férfiak nyáron a tengerre jártak halászni a bizonytalan bárkákon, télen viszont zenéltek, olvastak. Az asszonyok nyírták a birkát, szőttek, fontak. Mindezt a jégverem-szobákban (fűtési lehetőségeknek a nyomát sem láttam), fűtülő orkán zenéje mellett, hónapokig tartó sötétségben, öles hóban... Szinte elképzelhetetlen.

Mégis, aki Izlandra érkezik, elsősorban nem az emberiség (egy nép), hanem a **Föld történetével** találja magát szemközt, s olyan dolgokról kénytelen elmélkedni, amelyekről másutt (templomok, paloták, várak árnyékában, ahol a kultúra és civilizáció hatalma vitathatatlanak tűnik) nem szokott.

Tudjuk-e, hogy a szilárd földkéreg, melyen mi oly nagyhangúan handabandázunk (!), az alatta lévő, forró magma tömegéhez viszonyítva olyan vékony csak, mint a tojás héja? A tudósok évszázadok óta vitatko-

csukd-be-szemed-nyisd-ki-szad
cukorbetegségben szenved.

A bilincs-szaggatónak hirdetett
jelszavak
rövid és hosszú távon
egyaránt az ölest,
öldöklést hitelesítették,
s az azért folytatott
konok küzdelmet,
hogy látható legyen
a létében tagadott Isten.
Aztán
mintha parancsolataival
Ő tehetne mindenről:
pellengérré
Vele!
És máris elérve a cél:
a fesztelen lét,
feszélyezetlen létezés
szabadsága.

Kiket igazol,
hogy a tenyészet-élet
csak úgy, az, ami:
zavartalanul működő halálgyár?

nak rajta, hogy a Föld hülőben van-e, vagy melegedőben, tágulóban vagy zsugorodóban, de azt hiszem, ez az a kérdés, amire nyugodtan rámondhatjuk, hogy “ignoramus et ignorabimus” (vagyis nem tudjuk, és talán sohasem fogjuk megtudni).

A sziget körüljárása – földtani zárandoklat

Izlandon végigkísérhetjük a vulkáni működés minden fázisát (valóságos **geológiai képekönyv**; a földtan rajongóinak paradicsoma): az egészen friss kitörésektől (még parázslík, füstölög a sötét massa), a zöld-szürke mohaszőnyeggel borított, két-háromszázéves, dermedt lávamezőkig, a földtörténeti múltba vesző erupciók koporsó formájú bazalthegyeiig (Badacsonyi!), a tengerbe csorgott s hirtelen megdermedt láva alkotta torzfigurákig, s a csodálatos “modern” műalkotássá rendeződött bazaltoszlopokig, “bazaltorgonákig”..., de a szürke hamuhegyekig, szurokfekete porsivatagokig is!

Sohasem gondoltam (reméltem), hogy mindazt, amiről az egyetemen szeretett professzoraimtól (*Mauritz Bétától, Vadász Elemértől*) hallottam, egyszer a valóságban is meg fogom látni.

Állni a gejzírek torkánál - fortyogásban, sisterségben - s figyelni, ahogyan egyre dagad-dagad, majd hirtelen 50-60 méter magasra szökken a forró ár, olyan látványosság, aminek bámulatát alig lehet abbahagyni. Másutt nagy kürtökből tör elő - iszonyú robajjal, sivitással a fehér gőzfelle; olyannyira, hogy (japán szakemberek bevonásával) geotermikus erőművek létesítését kezdték meg. (Igaz, az ott dolgozó embereknek állandó készülségben kell lenniük, hiszen bármikor kitörhet a közeli vulkán, s akkor 20 perc leforgása alatt ki kell üríteniük a terepet.)

Beszéljek a sárgán-vörösön fröcskölő iszapvulkánokról (szolfatárakról), melyeket a pokol “kénköves buze” leng körül. A vigyázatlan turistát, aki a földön szürkellő foltba belépél, súlyos égési sebekkel kell kórházba szállítani.

De nemcsak “tűz” van Izlandon. A sziget délkeleti részére hatalmas, fagyos kézként tenyerel rá a **Vatnajökull**, Európa legnagyobb kiterjedésű (8400 km²) gleccsere. Hosszú ujjai, hegymagasságú végmorénákat tolvá maguk előtt, majd mindenütt a tengerig érnek. Járnai az átkristályosodott, fekete kőzárványoktól tarka felületeken, riasztó hasadékok és kéken ragyogó jégsziklák között, vagy kis indiánkenun sziklani a gleccsertóba merült jéghegyek labirintusában, a nagy-nagy simaságban és csöndben - leírható, érzékelthető-e?

Végül, mindezekén túl - mintha semmi sem történt volna, semmi sem történne - az élet szelíd, idilli képei: a parti bazaltfalak odvaiban tarkafejű búvárpapagájok laknak, a hullámverés marta sziklák közt fókák fogócskáznak, a gyérfüvű mezőkön pedig vígan lelelésznek a hosszú farkú, kócos, tarka pónilovak és fehér-fekete birkák, melyek az első hidegek idején már maguktól összegyűlnek a csillag formájú karámokban, hogy téli szállásukra vigyék őket.

A levegő szennyezetlen, átlátszó. Fölmenve a Reykjavik “füstölög” öblét uraló fehér templom, a **Hallgrímskirkja** tornyába, olyan éles képet kapunk, mintha gyerekes gonddal megrajzolt, naiv festményt nézegetnénk. A gyakori földrengések miatt alacsonyra épített, nagy területen szétszórt házak hullámbádoggal bevont falai, palatetői harsány színekben pompáznak, akárcsak a Monopoly játék elemei.

Alant, a hajója orrán dacosan álló viking, az Amerikát immár 1000-ben fölfedező (“Vinland”-ra keresztelte) **Leif Eriksson** bronzszobra zöld patinával fénylik, s ahogy egymás után megszólalnak a harangok, zúgásukat öblös hangon veri vissza a tenger...

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Válogatás Saáry Éva izlandi felvételeiből

Történelmi traumáink feldolgozása – ha sikerül utolérni magunkat!

A 2010. májusában Piliscsabán, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán megrendezett, *Az identitások korlátai* című konferencia szervezői, és az előadásokból összeállított tanulmánykötet szerkesztői (*Bögre Zsuzsanna, Keszei András és Ö. Kovács József*) azt a célt tűzték maguk elé, hogy a társadalomtudományok eszköztárának bevetésével elősegítsék a II. világháború kezdetétől eltelt háromnegyed évszázad történelmi-társadalmi traumáinak feldolgozását.

Magyarország közelmúltbeli történetében sajnálatos sűrűséggel követték egymást az olyan drámai események, amelyek lényegében minden társadalmi rétegben hagytak traumatizált emléknymokat. Ezek a megrázó élmények nem csak az azokat átélő generációk egyéni és közös emlékezetében hagytak fájó nyomokat, hanem az utódok generációit is áthatják, egészen a mai napig.

Az ember alapvető sajátossága, hogy történeteket mond, és ezekben továbbadja tapasztalatait. De mi történik akkor, ha nem kerülhetnek kimondásra ezek a történetek? Mi történik, ha egy egész nemzetnek azzal kell szembenéznie, hogy több évtizeden keresztül nem lélegezhet fel, mert - a traumatikus emlékek kibeszélése, értelmezése és feldolgozása helyett – újabb drámai események halmozódnak a korábbiakra? A válaszreakció: a társadalom tudatvilága meglehetősen széles körben traumatizálódik, és általánossá válik, hogy az emberek önmagukra mint áldozatokra tekintenek. Magyarországon sokan érzik mégis úgy, hogy a rendszerváltás sem adott társadalmi szinten kielégítő magyarázatot és jóvátételt az őket és családjukat ért megaláztatásokra.

A kötetben közölt huszonöt tanulmány elsősorban a magyar társadalom szövetén ejtett sebeket mutatja be, de

egy-két esetben, például *Molnár Imre* Jerzy Popiełuszko lengyel pap mártíromságát elemző írásában, az ország határait átlépve ismerkedhetünk meg egy-egy drámai eseménnyel.

Keszei András nyitótanulmánya a kötet legjelentősebb elméleti munkája. A szerző célja, hogy széles körű nemzetközi szakirodalmat felvonultatva tisztázza a trauma fogalmát, és bemutassa az emlékezés mechanizmusának működését. A szerző így fogalmaz tanulmánya végén: „A társadalom emlékezeti csoportokra szakadása a nagyléptékű megközelítések felől a mikroszint irányába tereli a vizsgálódást. A sérelmek és a szenvedés elismerése, sőt központi elemmé válása tulajdonképpen a mikrovilág győzelmét jelenti az egyén feletti színttel szemben.”

A gyűjtemény további tanulmányai négy nagyobb fejezetbe sorolva szerepelnek. Minden fejezet egy-egy nagyobb témakörön belül mutat be olyan élethelyzeteket, amelyek lefedik a különböző társadalmi rétegek „tipikus” traumáit. A szövegek a társadalomtudományok széles skáláját képviselik: olvashatunk szociológiai, történeti, néprajzi, jogtudományi és más műfajú írásokat is.

Az első fejezet címe *Terror, ellenségeskedés, ellenállás – szolidaritás, kooperáció, kollaboráció*. A vizsgált eseményeknél nem választható el egymástól a korszakban sokféle formában megnyilvánuló, hatalom által gyakorolt terror, és az arra adott társadalmi válaszreakciók. *Honvári János*nak a Standard-írákatperről szóló esettanulmánya a politikai perek általános következményeire mutat rá. *Szűts István Gergely*, tanulmánya Várpalota példáján szemlélteti a Rákosi-korszak erőszakolt iparosításának lehangoló társadalmi következményeit. *Bögre Zsuzsanna* és *Bánkúti Gábor* felozlatott szerzetesi közösségeket bemutató munkáiban ezt a jelenséget látjuk.

A második fejezet a *Tulajdon és a tulajdonfosztás hatásai* címet viseli. Az itt következő írások a magyarországi parasztság sorsát mutatják be. Először *Kovács Teréz*től kapunk egy makroszintű áttekintést arról, hogy miként változott meg a XX. században a parasztság fogalma, és hogy a kollektivizálás milyen törést jelentett a paraszti társadalom életformájában, értékrendjében. Találkozunk a tézesítés parasztságot belülről is bomlasztó folyamatának jogsértő eseteivel is (*Ö. Kovács József*);

A harmadik, *Traumák, tabuk, tabusítások* című fejezet tanulmányai lényegében olyan színtereket mutatnak be, amelyek a hivatalos pártideológiától eltérő vonásokkal rendelkeztek, így ezeket – rendszerint erőszakos úton – a hatalom „átfogalmazta”. Ez az átfogalmazó tevékenység a civil emberek hétköznapijainak legbensőbb színteréig ért. *Jobst Ágnes* tanulmánya az ötvenes évek kommunista nyelvvezetét elemelve arra mutat rá, hogy a milítáns nyelvhasználat egyik célja a mindennapi beszéd- és gondolkodásmód politikai manipulálása volt. Jelentős problémát vet fel *Horváth Sándor* írása is, melyben olyan szervezetek tevékenységével foglalkozik, amelyek szegényeket segítettek olyan korszakban, amelyben hivatalosan nem léteztek szegények.

Végül a *Megélés- és tapasztalattörténetek* című fejezet olyan elemzéseket sorakoztat fel, melyek egyes szubkultúrák és kisebbségi csoportok tipikus emlékeit, tapasztalatait mutatják be. Ilyen a holokausztot túlélő asszony traumáinak elemzése (*Vajda Júlia* munkája). Egy másik csoportot alkotnak azok a kamasz fiatalok, akiknek háborús naplót elemelve kirajzolódnak változó ellenségképeik (*Kunt Gergely*). *Csilléry Edit* tanulmánya az 1938-41-es impériumváltások által kisebbségből ismét többségivé váló

magyarság történetének egy sajátos fejezetébe nyújt bepillantást. *Kovács Csaba* a délvédeli magyarság sokkolóan tragikus eseményének, az 1944/45-ös bácskai vérengzésnek emlékéit idézi fel, amelynek a köztudatba való kelő beemlése máig aktuális feladat. *Pihurik Judit* azt elemzi, hogy az orosz fronton harcoló magyar katonák hogyan élték meg a találkozást az ellenséggel és a helyi lakossággal. Végezetül *Kőrösi Zsuzsanna* munkája egy élettörténeti elbeszélés elemzésén keresztül bemutatja az a tipikus „disszidens problémát”, amellyel százvezres nagyságrendben próbáltak megbirkózni a XX. század konfliktusai elől menekülő magyarok. Ez a trauma abból adódik, hogy az érintettek egy része – elvesztve otthonukat –, új lakóhelyükön sem tudtak igazán beilleszkedni.

Mi történik akkor, ha a nehezen feldolgozható, traumatikus eseményekről az emberek több évtizeden keresztül nem beszélhetnek? A kötet tanulmányait olvasva sokszínű, árnyalt képet kapunk feleletként a kérdésre. Végre megindul a személyes visszaemlékezések sora, megkezdődhet egy olyan párbeszéd, amely elősegíti az egyéni traumák kulturális szintre való emelését, és elindulhat végre a társadalmi gyógyulás. Ehhez a kívánt célhoz visz egy lépéssel közelebb ez a könyv is.

Az identitások korlátai. Traumák, tabusítások, tapasztalattörténetek a II. világháború kezdetétől. Szerkesztette: Bögre Zsuzsanna, Keszei András és Ö. Kovács József. Budapest, LHarmattan, 2012. 331 p.

PREHODA ANNA

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.ungarnzentrum.eu

www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (Budapest), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kő András (Budapest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszlói Dezső † (Bécs), Papp László (New York), Piri Zoltán (Utrecht), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rumppler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTÓ: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2250,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: ezellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro: Nr.: 756987-4.
Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com
Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekről szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.
A-1140 Wien, Struzgasse 1a

Integráció a jövőbe(n)

Heiko Heinisch, Nina Scholz: Europa, Menschenrechte und Islam – ein Kulturkampf? Passagen Verlag, Wien 2012, 352 old.

A bécsi Passagen kiadónál megjelent az év közepén egy társadalmi szempontból fontos és figyelemre méltó könyv; kötet, amely több szempontból akár az „év könyve” is lehetne.

Heiko Heinisch és Nina Scholz, a Németországból származó és Bécsben élő szerzőpáros ezzel a bátor, tudományosan jól kidolgozott és nyelviileg egyszerű könyvvel bekapcsolódott a migráció és az etnikai kisebbségek témakörébe, és a következő mondatdal indul: „Pluralista társadalomban az integráció minél több – ideális esetben minden egyes – ember társadalomba való bevonását jelenti” (149)

A kötet tizenhat, önmagában lezárt fejezetből áll és az idézett mondathoz hasonló stílusban íródott. Minden egyes témakör megvizsgálása az emberi jogok egyetemes nyilatkozata szemszögéből történik.

A kötet központi témája az iszlám kultúra, illetve ennek viszonya az egyéni szabadsághoz, Európához és a demokráciához, de ezzel párhuzamosan számos közérdekű kérdés kerül történelmi és szociológiai megvilágításba. A könyv módszertanilag az egyes tudományágak szűk hatá-

rain túlszárnyal; a perspektíva egyben felülnézeti és emberközelí, tárgyilagos és kritikus.

Az iszlám értékrendszer mellett a vallásszabadság, a tolerancia, a multikulturalizmus és az integráció kérdése képezik a könyv kulcstémáit. Ugyanakkor érdekes és egyben elgondolkodtató, hogy a témakör elsősorban a politika hatalmi szférájában és a mindennapi élet számos területén hasonló megközelítésben gyakrabban tapasztalható, mint a kultúrtudományok területén. Heiko Heinisch és Nina Scholz tehát olyan témába fogott, amelyhez hasonló a befutott tudományos körökben ritkán vagy csak teljesen tabuizált formában van példa. A könyv bevett és elismert álláspontokat vizsgál felül. A szerzők például több szempontból nem értenek egyet az „iszlámofóbia” és a „multikulturalizmus” fogalmaival.

„A multikulturális tétel, amely azt hiszi, hogy a társadalmi együttléte kulturális/vallásos csoportokat előjogok által támogatni hivatott, joggal van futott zátonyra, mert etnikailag és kulturálisan homogén altársadalmakat céloz meg, amelyekben az emberek értéke és joga származásuktól függ, ami következképpen olyan társadalomhoz vezet, amely nem szabad!” (45)

A könyv perspektívát nyit egy szemléletváltáshoz. Az idézett mondat egyik implicit értelme szerint, mind a

„Jót s jól!”

A 15 éve alakult Százak Tanácsa nem politikai, hanem civil szervezet. Vállalásuk igaz emberhez méltó. Tevékenységüket nemcsak a közelmúlt 150. ülése, vitaforum, konferenciáik, tanulmányköteteik prezentálják, hanem hitvallásuk és munkájuk szellemisége, „élelmissere szakterület”).

„Kötelességünknek tartjuk, hogy az Emberről, a Világról, Istentől kifejtjük véleményünket – mindig „Pro salute Patriae” – a Haza üdvéért. És mindig a teljes emberről: fizikai – szellemi – lelki állapotunkról” – írja Szijártó István, a Százak Tanácsa általános elnöke, a Kopp Mária emlékére rendezett konferencia nyomán megjelent „Jót s jól!” Táplálkozás és életmód című tanulmánykötet szerkesztője, a kötet előszavában.

Korunk egyik legnagyobb kihívása: hogyan élünk, mivel táplálkozunk. Mi az oka, hogy a magyar ember teste és lelke a legbetegebb nemzetközi összehasonlításban, miközben a szellemi és sporttevékenységben világszínvonalra képes?

A kötet 26 szerzőjének tollából született írások a fent felvetett kérdésekre felelnek az okok feltárásával, és a lehetséges megoldások, illetve jó példák bemutatásával.

Andrásfalvy Bertalan értékel Kopp Mária munkásságának jelentőségét. Kiemeli tanulmányában Kopp Mária ténymegállapítását, miszerint a magyar ember azért rövid életű, mert elszakították Istentől, a természetétől, és megromlott az emberek egymás közti viszonya. A probléma legfőbb oka: emberi kapcsolataink hiányossága, közösségeink nem létezése vagy gyengesége.

Bardócz Zsuzsanna mutat rá azokra a veszélyekre, hogy a GMO, a vegyszerhasználat növekedésével ugyan egyenes arányban áll a hozam gyarapodása, de fordítva a viszony az egészséges táplálék előállítására való törekvésben. A következmény: az olcsó, nagyüzemileg előállított élelmiszer; az emberi és állati génállomány meghibásodása; a rákkeltő hatások, a szív- és érrendszeri, légzőszervi

megbetegedések gyarapodása; az idegrendszeri meghibásodások szaporodása.

Gyaraky Zoltán figyelmeztet a magyar élelmiszeripar problémáira, a human háttér fejlesztését (a stratégiai gondolkodást, a fogyasztói tudatosságot, az „élelmiszeres szakterület”), a társadalmi elismertséget helyezi előtérbe. Kovács József, a Pannon Egyetem professzor emeritusa a múltbeli értékekkel való élés lehetőségeinek megteremtését hangsúlyozza. Az önellátás, a kiskertek működése szükségességének felismertetését, melyek megvalósítását jól segíthetné az iskolák mellett felállított kertészkedési gyakorlatok.

Szabó Imre agrármérnök a „Darányi terv” című Nemzeti Vidékstratégiából kiemeli, hogy a vidéki élet minőségének javítása érdekében központi kérdés az agrár- és élelmiszertermelés. Csepinszky Béla és munkatársai nyolc éve folyó kutatómunkájukkal bizonyítják a biológiai, talajkímélő technológiával való művelés eredményességét mind hozamban, mind költségkímélésben.

Körmendy Béla professzor a magyar társadalom földre vonatkozó elvárását a föld megőrzésében, a nemzeti önévédelem és közösségeink megtartásának hármasságában fogalmazza meg. Sorjázza azokat a problémákat, amelyek az Európai Unió követelmények és a nemzeti erőforrások védelmének egyensúlyát veszélyeztetik. Kevés a valódi kutató száma, de egyre több a kutatást nem végzők, de az internetes „ollózásból” megélők száma. Nikhazy Gábor a megoldásra váró problémákat a következőkben fogalmazta meg: az emberek jó része leszokott a munkáról, csak a segélyt várja; eladták a teljes feldolgozóipart; a kiskerteket tönkretették; üres a disznóól, a helyi mozi, a kultúrház, mind a templomi sorok.

Lánszki Imre ökológus a génmanipulációs technológiák hatékonyságnövelő és a multinacionális cégek egyed-

uralmát elősegítő, az egészségi állapotot veszélyeztető kártékony kutatást illusztráló példákkal szolgálja az olvasó hiteles tájékozottságát. Hornyák László tanulmánya összegzi a magyar egészségügy alapvető jellemzőit nemzetközi összehasonlításban.

A válasz egyértelmű: szemléletváltás kell életmódban, életvitelben, táplálkozásban.

A tanulmánykötet utolsó egyharmada a megoldásokra tett gyakorlatokat, javaslatokat fogja csokorba. Kristóf Margit a megoldást a prevencióban látja, szakmai konszenzus kialakításában, valamint a lakosság korrekt, állandó informálásában. Naszlady Attila professzor figyelmeztet bennünket, hogy a 21. században a neoliberais hatalom valójában a „szabadságot nem kiterjeszteni, hanem kisa-játítani törekszik.” Ezt a kulturálatlanság terjesztésével sikeresen is teszi. A folyamatos téves információáradattal sérül a lelki működés, és sérül az idegrendszer, nő az idegfeszültség, a stressz. Valamennyien egyetértünk Keller-mayer Miklós megoldás-javaslatával: a tehetség kiművelése, az ifjúság egészsége, a test–lélek harmóniáját megteremtő nevelése a legfőbb feladatunk.

A feltételek megteremtése a nevelésben: a jó példában (Gyimesi János), a közösségek összefogásában; a gyűlölet és harag megszüntetésében (Rókuszfalvy Pál), a nemzeti önismeret valódi felismertetésében (Albert Gábor), a magatartásformálásban (Márai Géza, KNN) s a közösség lélekemelő tevékenységében (Béres József) rejlik.

A kötetet ajánljuk szakembereknek, politikusoknak továbbgondolásra, s az ifjúságnak kritikai gondolkodásuk alátámasztására.

„JÓT S JÓL!” Táplálkozás és életmód – In memoriam Kopp Mária – Szerkesztő: dr. Szijártó István, Százak Tanácsa, Ziegler-nyomda, Keszthely, 2012. 178 o. ISBN 978-963-89475-1-2

KOVÁTS-NÉMETH MÁRIA